

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2023. gada 8. – 14. marts

Nr. 10 (1764)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

Pasniegtas Latgaliešu kultūras gada balvas “BOŅUKS 2022”

4. marta vakarā Latgales vēstniecībā “Gors” Rēzeknē svinīgi pasniegtas Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks”. Tika godināti desmit balvas ieguvēji – spilgtākie un nozīmīgākie notikumi un personības 2022. gadā, kā arī pasniegta balva par mūža ieguldījumu.

Balvu par paveikto pērn ieguva biedrība “LgSC”, Daugavpils teātra izrāde “Sprīdītis”, grupa “Tautumeitas” ar dziesmām un videoklipiem no albuma “Skrejceļš”, iestudējums “Muols”, Ligijas Purinašas dzejas krājums “piero-bežas”, mūsdienu latgaliešu literatūras podkāsts “Puslopys”, Nautrēnu pagasta karte latgaliski, pirmais latgaliešu seriāls “FATT”, Valentīna Lukaševiča eseju krājums “Casnāgu maizeitis” un mācību kurss “Latgaliešu rakstu valoda” platformā “Tava klase”.

Savukārt par mūža ieguldījumu latgaliešu kultūras attīstībā tika godināts fotomākslinieks, fotovēsturnieks, Latgales fotogrāfu biedrības dibināšanas iniciators un priekšsēdētājs Igors Pličs.

I. Pliča darbi pazīstami visā Latvijā un pāri tās robežām gan no izstādēm, gan no Latgales kultūras vēsturei nozīmīgām kultūrvēsturiskajām monogrāfijām. Viņš ir līdzdarbojies, izdevis vai ilustrējis 25 grāmatas, nozīmīgākās no tām – “Latgale fotogrāfijās”

Mūža balvas ieguvējs Latgales fotogrāfs Igors Pličs // Foto: Dagnija Bernāne

(2013) un “Latgalietis XXI gadsimtā” (2017).

Balvai “Boņuks 2022” šogad tika iesniegti 125 pretendentu pieteikumi, kurus izvērtēja žūrijas komisija, tās sastāvā iekļaujot gan iepriekšējo gadu balvu saņēmējus, mediju pārstāvjus, balvas rīkotāju pārstāvjus, latgaliskās kultūras sabiedriskos aktīvistos. Par

vērtēšanas kritērijiem arī šoreiz tika izvirzīti gan pretendenta snieguma kvalitāte, rosība visa gada laikā, reģionā, valstī vai plašākā mērogā raišitā atsaucība, latgaliskums un Latgales kultūras vērtību nešana pasaulē.

No 20. februāra līdz 1. martam ikviens varēja balsot arī par savu simpātiju. Šogad sabiedrība lēma

2022. gada simpātijas balvu “Žyks” piešķirt Ivetas Seimanovas darbu izstādei “Lobs ar lobu satatyka”.

Latgaliešu kultūras gada balva “Boņuks” pirmo reizi tika pasniegta 2009. gadā. 2019. gadā to saņēma mūsu tautietis Amerikā, Latvijas Goda konsuls Teksasā Pīters Aloizs Ragaušs par vērienīgu un nesavtīgu atbalstu savu senču zemei Latgalei.

Piemin pulkvedi Kalpaku

Oskara Kalpaka dzimšanas dienā Rīgā un piemiņas vietā “Airītes”

Foto: Armins Janiks

Kādu saturu
Latvijā dzēs
Facebook?

3. lpp.

Juris Lorencs
raksta no
Stambulas

5. lpp.

Valstssvētkos
Tallinā

6. lpp.

Ko darīsim
ar 50 gadu
mantojumu?

7. lpp.

Par R. Staprāna
iedvesmotu
izrādi

8. lpp.

Pie latviešiem
Austrālijā

10. lpp.

BL sports

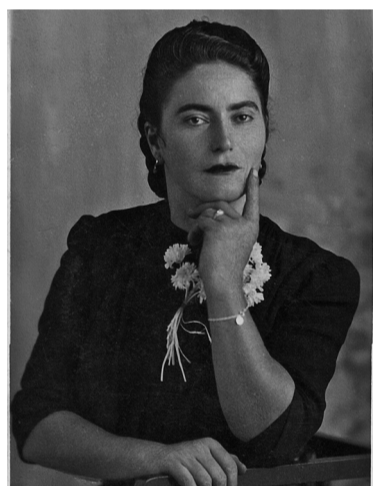
12. lpp.

RITA
ROTKALE

Atceros, – mans tēvs pēdējos mūža gados stāstīja, kā viņš, negulētās naktīs īsinot, mēģinājis detaļās atcerēties kādu savas dzīves notikumu vai spilgtu epizodi. Daļu savu atmiņu viņš paguva pierakstīt burtnīciņā, kas par laimi ir saglabājusies. Jūtu, ka nu, tuvojoties savai 75 gadu jubilejai, ir pienācis laiks man darīt ko līdzīgu. Tas nebūs biogrāfisks pētījums ar arhīvos veiktiem "izrakumiem" vai aprakstīto notikumu skrupulozām pārbaudēm. Esmu nolēmusi rakstīt tikai par to, ko un kā šodien atceros no redzētā, dzirdētā, piedzīvotā un pārdzīvotā, kā arī papildus uzrakstīt atmiņu skices par sev vistuvākajiem cilvēkiem. Šoreiz tas būs mans mātes brālis Kārlis Buks.

Kad mamma izvēlējās savu brāli par sava dēliņa krusttēvu, viņam bija tikai septiņpadsmit gadi. Un kaut gan man bija savs krusttēvs, tēva leģiona biedrs un draugs Bruno Saulītis, tomēr par krusttēvu es ikdienā saucu mammas brāli. Tā nu viņam šis "tituls" pielīpa. Par viņa bērnību un skolas gaitām man diezgan daudz stāstījusi mamma. Jāatceras, ka pastarītis Kārlis Ōvai piedzima, kad viņai bija jau trīsdesmit deviņi gadi un tikai gadu sena traģiskā pieredze ar dēlu Eidiņu, tāpēc saprotams, ka puisītis tika īpaši sargāts un lolots. Mācības viņš uzsāka Rīgas 36. pamatskolā, kas atradās tikai kvartāla attālumā no mājām un kuras pārzinis bija Kārlis Videnieks, Latvijas patriots un prasmīgs pedagogs. Liecība par pamatskolas pilna kursa beigšanu rāda, ka sekmes puikam bijušas labas un teicamas, kas deva tiesības iestāties vidējā mācību iestādē. Izvēle krita uz prestižo 2. Rīgas Valsts ģimnāziju, kurā Kārlis mācījās no 1939. gada līdz 1944. gadam. Ieskatoties rūpīgi saglabātajās skolas liecībās, kā lielāko kuriozu šodien varam uztvert viņa viduvējās atzīmes tieši angļu valodā. Bet kas tur ko brīnīties, – ģimnāzijas absolventa nākotnes iecerēs saistījās ar veterinārmedicīnas studijām. Skolas gados bez obligātajiem mācību priekšmetiem Kārlis interesēja mākslas vēsture, opermūzika, vēlākos gados viņš arī man ar sajūsmu stāstīja par Zentas Mauriņas publikācijām lekcijām Universitātes aulā, kuras tolaik cītīgi apmeklēja, par Mildas Brehmanes-Štengeles lieliskajām operlomām. Taču jēlkādiem nākotnes sapņiem svitru pārvilka skarbā realitāte – tā pašā 1944. gada augustā astoņpadsmitgadīgo jaunekli vācu okupācijas spēki mobilizēja darba dienestā un izsūtīja sākumā uz Dancigu, tālāk uz Breslavu, Stendāli, un no turienes uz Itāliju. Tur fiziski ne sevišķi spēcīgais puisis ticis nodarbināts ceļu remontdarbos, kurināmā sagādē, vagonu izkraušanā. Piemiņai no tā laika dažas Bolonjas apkaimes itāļu meitenes dāvājušas savam *Carlo* fotogrāfijas ar veltījumiem. Ir kara laiks, ir jaunība un ļoti gribas mīlēt. Kad 1945. gada aprīlī sabiedroto karaspēks atbrīvo Itālijas ziemeļdaļu, Kārlis kā ārzemnieku

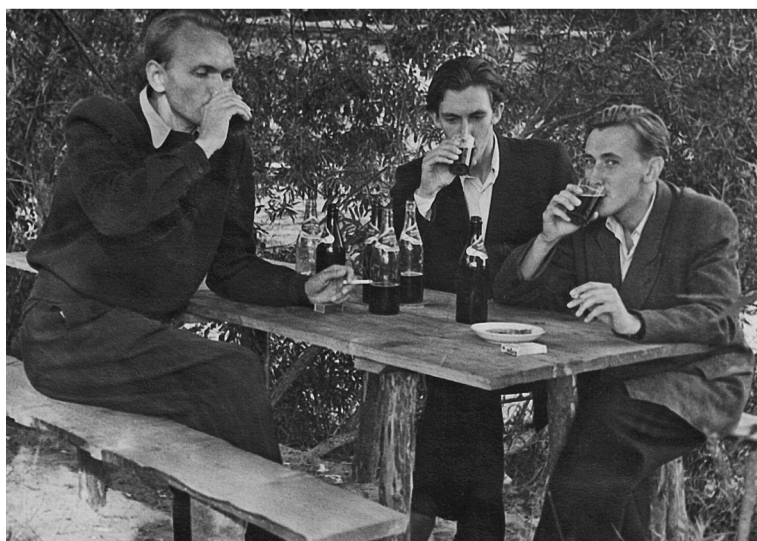

Graciella un vēl dažas itālietes

svešā teritorijā saņēmu gūstā. Viņš nokļūst tā saucamajā angļu zonā un tur *dipišu* nometnē satiek vairākus savus ģimnāzijas biedrus. Vairums gatavojās nezināmam, tomēr kaut cik drošam ceļam Rietumu pasaules virzienā, bet Kārlis atsaucās padomju propagandas aicinājumam atgriezties dzimtenē. Nebija jau tā, ka viņš nesapratu, cik riskanta bija šī izvēle, bet... viņš ļoti gribēja tikt mājās pie savas mammas, tēva, māsas un mazā krustdēla Kika. Tik vienkārši! Mājās viņš atgriezās 1947. gada maijā, divus mēnešus nostrādāja Rīgas Turbomehāniskajā fabrikā par grāmatvedi, spoži nokārtoja eksāmenus iestājai Veterinārmedicīnas fakultātē, bet studēt tajā viņam tika liegts. Nekas neesot ticis paskaidrots, taču piedāvāts bez papildu iestājekāmeniem studēt Pedagoģijas institūtā par angļu valodas skolotāju. Acimredzot zināmās organizācijās tika pieļauts, ka veterinārijā viņš kā ne visai uzticama persona varētu būt kaitīgs, ņems vēl un kādu kolhoza lopu noindēs. Bet kam tais laikos vajadzīga angļu valoda, taču nevienam! Tāda loģika. Pēc mammas nostāstiem studiju ga-

dos krusttēvs ar draugiem esot dzīvojis "uz pilnu klapī", cenšoties atgūt kara laikā jaunībai noskaustu. Ticis dziedāts, dejots, iedzerts un mīlēts. Viņam līdzās visbiežāk atradusies simpātiska meitene vārdā Malda Paegle. Drīz vien viņa jau visiem oficiāli stādīta priekšā kā Kārļa ligava. Bet tad vien rāvienā skaistā dzīve un nākotnes sapņu pilis sabruka, – visa kompānija saslima ar tuber-

Kurš gan varētu liegt viņam priecāties par dzīvi?

Skolotājs. Krusttēvs. Kārlis Buks.

Kārlis un Malda – cerību pilni un laimīgi

kulozi, kas tajos laikos un tajā situācijā bija kaut kas ļoti tuvs nāves spriedumam. Daži no draugiem patiešām nomira, pārējie saprata, ka nopietni jāārstējas un no iepriekšējā vieglprātīgā dzīvesveida jāatvairās. Šķiet, ka tieši šie notikumi ievilka krusttēva raksturā tādu kā vieglas rezignācijas štrihu. Jauno skolotāju, kuram tad bija tikai divdesmit pieci gadi, nosūtīja darbā uz Vircavu. Laiki bija tik skarbi, ka krusttēvs vairākkārt braucis uz Rīgu, lai piemeklētu kādus nebūt apavus saviem audzēkņiem, jo to trūkums vairākiem no viņiem liedzis apmeklēt skolu. Jau pašā skolotāja gaitu sākumā viņa audzināšanas stundas nebeidzās ar skolas zvānu. Atceros, ka vienreiz viņš bija atvedis visu klasi uz Drāmas teātri (tā tolaik saucās Nacionālais teātris), lai noskatītos slaveno Andreja Upīša "Zaļās zemes" iestudējumu. Pēc izrādes kaut kādā neiedomājamā veidā visus izguldīja mūsu dzīvokļa lielajā istabā uz grīdas un, protams, visi tika arī pabaroti. Taču slimība neatkāpās, bija jāārstējas sanato-

rijā, pēc tam regulāri jāveic plaušu gāzēšana, tāpēc nācās atgriezties Rīgā. Pēc atgriešanās Rīgā krusttēvs piecus gadus nostrādāja 31. vidusskolā Vecmīlgrāvī, pēc tam daudzus gadus 49. vidusskolā. Krusttēvs tika iesaistīts kādā tolaik pilnīgi novatoriskā pasākumā, proti, angļu valodas apmācībā Latvijas televīzijā, kur darbojās kopā ar Maiju Andersoni. Tas tolaik bija kaut kas tik ekskluzīvs, ka viņus sāka atpazīt uz ielas sveši cilvēki. Savukārt Kārļa Buka kopā ar Elzu Rusmani sarakstītajā angļu valodas gramatikā vidusskolēniem, izrādās, vēl tagad daudzi skolotāji mēdzot ieskatīties un iesakot to darīt saviem audzēkņiem. Daudzu gadu garumā esmu dzīvojis viņam cieši līdzās un zinu, ar kādu atbildību viņš gatavojās stundām, cik ļoti viņš dzīvoja līdz saviem audzēkņiem skolas laikā un vēl ilgus gadus pēc kārtējās audzināšanas klases izlaiduma. Redzēju pie viņa nākam audzēkņus konsultēt, bet arī nākotnes izvēles jautājumos. Jā, un gadījās reizēm cauri savas istabas plānājam sienai dzirdēt, kā kāds puisis vai meitene uz sava skolotāja pleca pat izraud pirmās nelaimīgās mīlestības sāpes. Dažkārt viņš saviem skolēniem patiešām bija kā tēvs. Krusttēvs nenoguris organizēja arī tiem laikiem neparastas ekskursijas ar kādu īpaši izzinošu piesitienu. Kā piemērus varu minēt (jo mani viņš visur ņēma līdz) Rundāles pils apmeklējumu vēl ilgi pirms restaurācijas sākuma, iepazīšanos ar Aglonas baziliku, kad tā bija milzu koku ieskauda un bez lielajiem publikācijām laukumiem visriņķi. Tika braukts arī uz rakstnieku muzejiem, rosinot interesi par latviešu literatūru.

(Turpinājums 11. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Ādažu bāzē viesosies sabiedroto valstu vēstnieki

3. martā Ādažu bāzē Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieks ģenerālmajors Imants Ziediņš tikās ar NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupas dalībvalstu vēstniekiem NATO, lai pārrunātu aktuālos sadarbības un reģionālās drošības jautājumus. Sabiedroto valstu vēstnieki iepazīna Ādažu bāzi, tiksies ar Sauszemes spēku Mechanizētās kājnieku brigādes štāba priekšnieku pulkvedi Igoru Harlapenkovu, NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupas komandieri pulkvežleitnantu Kreigu Higinu (*Craig Higgins*), daudznacionālā divīzijas štāba "Ziemeļi" komandieri ģenerālmajoru Flemingu Matiasenu (*Flemming Mathiasen*) un NATO *Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra vecāko ekspertu Gunu Šnori*.

NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu izveides un izvietojuma mērķis ir veicināt NATO īstenoto atturēšanu un stiprināt alianses aizsardzību, demonstrējot alianses solidaritāti un apņēmību aizstāvēt aliansi pret jebkāda veida agresijas izpausmēm. Daudznacionālo kaujas grupu Latvijā vada Kanada, un to veido vairāk nekā 1700 karavīru no 11 valstīm – Albānijas, Čehijas, Itālijas, Islandes, Kanādas, Melnkalnes, Polijas, Slovākijas, Slovēnijas, Spānijas un Ziemeļmaķedonijas.

Ikdienā sabiedroto karavīri piedalās kopīgās militārās mācībās ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, tādējādi uzlabojot savietojamību ar sabiedrotajiem, lai spētu reaģēt uz drošības vides izaicinājumiem.

Vienošanās par sabiedroto spēku klātbūtni Baltijas valstīs un Polijā NATO paplašinātās klātbūtnes ietvaros tika apstiprināta NATO samītā Varšavā 2016. gada jūlijā, šādi demonstrējot alianses vienotību un apņemšanos aizsargāt NATO dalībvalstis pret iespējamu agresoru. Savukārt jau 2017. gada 19. jūnijā Ādažu bāzē notika svinīgā NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas sagaidīšanas ceremonija.

Daudzas ārvalstu vēstniecības plāno piedalīties Lielajā Talkā

Atsaucoties Zviedrijas Karalistes vēstnieces Latvijā Kārinās Hēglundes (*Karin Höglund*) un Īrijas vēstnieces Latvijā Īmeras Frīlas (*Eimear Friel*) iniciatīvai, liels ārvalstu vēstniecību skaits Latvijā izrādījis interesi šogad piedalīties Lielajā Talkā, kas notiks 22. aprīlī. Zviedrijas un Īrijas vēstniecības jau iepriekš

cieši sadarbojās ar Lielo Talku un šogad aicināja arī savus kolēģus no citām valstīm pielikt roku, lai Latvija kļūtu tīrāka un skaistāka visiem.

Zviedrijas vēstniecībai ir sena vēsture, piedaloties videi un klimātam draudzīgos projektos Latvijā, jo šie jautājumi ir prioritāri gan Zviedrijā, gan tās ārpolitikā.

Kārina Hēglunde: "Mēs visi dalām šo zemi, un mums jāapvieno spēki, lai sargātu apkārtējo vidi. Ticam, ka, piedaloties Lielajā Talkā, varam dot savu ieguldījumu tīras un zaļas Latvijas veidošanā šodien, kā arī veicināt izpratni par pūlēm, kas visiem jāpieliek, lai Latvija, Eiropa un Pasaule būtu zaļa un pārtikusi arī rītdien."

Zviedrija šobrīd ir Eiropas Savienības Padomes prezidējošā valsts (līdz šā gada jūnijam). Viena no galvenajām prezidentūras prioritātēm ir "zaļā" pāreja. Globālā klimata problēma prasa globālu reakciju, un Eiropai jārāda piemērs, sasniedzot vērienīgus klimata mērķus un pārrīkojot zaļo pāreju uz klimatneitralitāti un dabai pozitīvu nākotni. Mūsu vides tīrības uzturēšana un tādu atkritumu ražošanas samazināšana, kas var piesārņot mūsu zemi un ūdeni, ir svarīga šīs prioritātes sastāvdaļa, un Lielā Talka ir lieliska iniciatīva, kas šo jautājumu aktualizē.

"Zviedrijas vēstniecība ir arī lepna un pateicīga par to, ka šogad Lielās Talkas atbalstītāju lokam pievienojas arī divi Zviedrijas-Latvijas uzņēmumi – juridiskā firma "Glimstedt" un mežsaimniecības uzņēmums "SCA", uzsver Kārina Hēglunde.

Īrijas vēstniece Latvijā Īmera Frīla: "Īrijas vēstniecībā uzskatām, ka ikvienam ir pienākums rūpēties par apkārtējo vidi, to cienīt un sakopt. Mēs dzīvojam un strādājam Latvijā dienu dienu, un, piedaloties Lielajā Talkā, vēlamies sniegt arī savu ieguldījumu, lai Latvija kļūtu par skaistu un zaļu valsti. Jo vairāk cilvēku, kuŗi gatavi sniegt savu palīdzīgo roku, jo lielāku darba apjomu varam paveikt. Tāpēc vēlējamies šajā darbā iesaistīt pēc iespējas vairāk Latvijā rezidējošo vēstniecību, lai mūsu kopīgais darbs radītu pozitīvas pārmaiņas.

Varam redzēt klimata pārmaiņu ietekmi mūsu pašu valstīs un Latvijā. Nevienam pretām nav pasargāts. Mūsu pienākums – darīt visu iespējamo, lai sakoptu vidi mums apkārt un dzīvotu vidi cenošā veidā. Piedalīšanās Lielajā Talkā ir tikai viens veids,

kā mēs, vēstniecības, varam to darīt. Citi veidi, kā varam piekopt videi draudzīgu dzīvesveidu savā ikdienā – piemēram, pārliecināties, ka samazinām plastmasas izmantošanu, pārstrādājam vai atkārtoti izmantojam un veicam vides ziņā ilgtspējīgas izveles."

Pasaules latviešu ekonomikas un inovācijas forums – PLEIF

5. jūlijā Rīgā jau 10. reizi norisināsies viens no nozīmīgākajiem ekonomikas forumiem Latvijā – Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forums (PLEIF).

Forums notiks četrās tematiskajās daļās – Latvijas ekonomikas attīstība un investīcijas, darbaspēka piesaiste un piedāvājums, inovācijas medicīnā un enerģētikas jomā un valsts tēla nozīme uzņēmējdarbības un tūristu piesaistē. Katru no daļām ievadīs nozares ekspertu prezentācijas, kam sekos diskusijas.

Konferenci atklās Valsts prezidents Egils Levits un Pasaules brīvo latviešu apvienības priekšsēdētājs Pēteris Blumbergs. Tajā piedalīsies arī Rīgas galva Mārtiņš Staķis un vairāki spēcīgi ar Latviju saistīti uzņēmēji, kuŗi guvuši panākumus gan Latvijā, gan pasaulē. Sekojiet informācijai foruma mājaslapā www.pleif.lv.

Kādu saturu Latvijā dzēs Facebook

Re:Baltica secinājumi

Nedrīkst vienu nāciju nostādīt zemāk par pārējām. Vairākos iesūtītajos piemēros aprakstīta situācija, kurā agresīvi izturējies kāds krievu tautības pārstāvis, un ieraksta beigās autors vispārīgi secina: "Tādi jau tie krievi ir." Nedrīkst saukt vispārīgi pie konkrētas nācijas piederīgos par "zombijiem", "orkiem", "troļļiem". Piemēram, "krievu orķi". Tas esot dehumanizācija jeb cilvēcisku īpašību atņemšana. Toties drīkst lietot "vatņiki".

Nedrīkst salīdzināt pie konkrētas nācijas piederīgos ar dzīvniekiem negatīvā nozīmē. Piemēram, "krievi uzvedas kā cūkas".

Nedrīkst izmantot nicinošus konkrētu nāciju apzīmējumus (*slur*), kas viņiem rada nepatīkamas izjūtas. Piemēram, "zīdi", "hoholi", "maskaļi", "kacapi", "ukras", "rusņā".

Nedrīkst aicināt uz vardarbību pret konkrētu nāciju vai cilvēku. Nedrīkst aicināt cilvēku pārvietot pret viņu gribu. Piemēram, teikt kādam: "čedomān, vokzal, Moskva" vai "vajadzētu sākt bombardēt Krieviju".

Nedrīkst aicināt iznīcināt konkrētus objektus. Piemēram, aicināt bombardēt elektrostacijas Krievijā, lai viņi saprastu, kā jūtas ukraiņi. Par to bloķēja žurnālista Kārļa Streipa profilu.

Nedrīkst saukt par "šmaru", "šūru", "mauku", "kropļi" nevienu sievieti, ne visas kopumā. To skaitā publiskas personas, jo šos apzīmējumus *FB* uzskata par īpaši rupjiem.

Nedrīkst vienkāršu *FB* lietotāju saukt par "kuci", taču tā drīkst saukt publisku personu.

Drīkst izmantot apzīmējumus "naciķis", "homofobs", "ksenofobs", jo *FB* tos uztver kā ideoloģiskus apzīmējumus, ne rupjus aizskārumus. Šī noteikuma kontekstā drīkst publicēt karikatūras, kur izsmej, piemēram, Krievijas prezidentu, taču problēma

latviešu gribu, drosmi un prasmi ar ieročiem rokās cīnīties pret padomju okupāciju.

1945. gada 2. un 3. martā Stompakos Latgales partizāni izcīnīja lielāko kauju Latvijas nacionālo partizānu vēsturē. Otrā pasaules kara rezultāts bija jau izšķirts. Latvijai tas nozīmēja atkārtotu padomju okupāciju, teroru, represijas un rusifikāciju. Taču šī atceres diena atgādina

parasti ir pavadošajā tekstā. Ja tajā būs kāds no rupjajiem vai nicinošajiem apzīmējumiem, *FB* dzēs visu ierakstu.

No Ingas Sprinģes (*Re: Baltica*) publikācijas nedēļrakstā IR š. g. 2. – 8. marts

2. martā – Nacionālo partizānu bruņotās pretošanās atceres diena

"Tā ir diena, kad mēs godinām

par to cilvēku patriotismu, drosmi un varonību, kuri ar ieročiem rokās cīnījās pret okupantu pārspēku. Mūsu uzdevums ir nostiprināt pretošanās vēsturi nacionālajā atmiņā. Mums ar lepnumu par to ir jāstāsta starptautiskajai sabiedrībai," savā uzrunā teica Valsts prezidents Egils Levits.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Levits jau trešo reizi Ukrainā ticis ar Zelenski

Latvijas prezidents Egils Levits 3. martā devās uz Lvivu, kur tikās ar Ukrainas prezidentu Volodimiru Zelenski. "Saturīga un simboliska Latvijas prezidenta vizīte Ukrainā. Paldies par principiālo atbalstu gan militāri, gan politiski, par skaidru izpratni, ka agresoram nevar dot nevienu iespēju. Ukraina un visa Eiropa uzvarēs!" sociālajos tīklos par tikšanos vēstīja Zelenski.

Šī bija trešā reize, kad Levits apmeklēja Ukrainu kopš pagājušā gada 24. februārī Krievija sāka plaša mēroga iebrukumu Ukrainā. Latvijas prezidents aktīvi iestājas par starptautiska tribunāla izveidošanu, ar kuŗa palīdzību varētu sodīt Krieviju par tās noziegumiem Ukrainā. Levits tāpat ir aicinājis Rietumvalstis turpināt atbalstīt Ukrainu.

SAB: Tieša Krievijas iekļaušanās Saeimas vēlēšanās nav konstatēta, tomēr ietekmi īsteno ar propagandu

Lai arī tiešā veidā iekļaušanās 14. Saeimas vēlēšanās no Krievijas puses netika konstatēta, tomēr ilgtermiņā Krievijas propagandas vēstījumi ir sasnieguši ievērojamu Latvijas sabiedrības daļu, savā pagājušā gada darbības pārskatā secina viens no Latvijas specdienestiem – Satversmes aizsardzības birojs (SAB). Pārskatā SAB atsauca uz sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS pērn pavasarī veiktās aptaujas datiem, kas atklāja, ka 45,7% no krievvalodīgajām ģi-

menēm NATO klātbūtni Latvijā vērtēja negatīvi un 41% uzskatīja, ka Krievijas intervence citās valstīs ir attaisnojama un nepieciešama.

Patlaban Krievijas iespējas izplatīt savus informatīvos vēstījumus ir kļuvušas ierobežotākas, jo Rietumu valstis ir bloķējušas pieeju propagandu izplatīšanai mediju vietnēm un izraidījušas Krievijas diplomātus, norādījis

SAB. Neraugoties uz to, Krievija cenšas atrast jaunus risinājumus savu informatīvo darbību īstenošanai, kas SAB vērtējumā būs visai izaicinoši.

SAB novēroja, ka Krievijas propagandas mediju rakstu saturs priekšvēlēšanu laikā būtiski neatšķiras no citiem periodiem: Kremļa paustie vēstījumi turpināja veidot negatīvu Latvijas tēlu, nevis izrādīja īpašu atbalstu kādai konkrētai partijai. Krievijas propagandas medijiem bija drīzāk reaģējoša, nevis proaktīva pieeja un tie reaģēja uz vietējiem notikumiem vai amatpersonu izteikumiem.

Prokremlisko mediju mērķauditorija sociālajos tīklos bija Latvijas krievvalodīgie iedzīvotāji un laika periodā pirms 14. Saeimas vēlēšanām šie mediji fokusējās uz vēstījumiem par krievvalodīgo diskrimināciju Latvijā, kritizējot valdību.

Vidzemi klāj līdz

44 centimetriem dziļš sniegs

Nedēļas nogalē visvairāk snidzis Vidzemē, arī galvaspilsētā, un dziļākā sniega sega klāj Alūksnes un Cēsu pusi, liecina Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVĢMCM) dati. Daudz snidzis arī Kurzemes ziemeļaustrumos, aptuveni 30

cm dziļš sniegs ir arī Madonā un Dagdā, savukārt Daugavpils meteoroloģiskajā stacijā ir deviņi centimetri sniega.

LVĢMCM novērojumu stacijās sniega segu mēra ultraskaņas sensors speciāli sagatavotā laukumā. Meteoroloģiskās stacijas parasti atrodas atklātā vietā, un novērojumu punktā vējš nereti nopūš sniegu, tādēļ vidējais sniega segas biežums apkārtnē var būtiski atšķirties no tā, kas izmērīts novērojumu stacijā.

KULTŪRAS ZIŅAS Cēsu koncertzālē notiks festivāls "Pēteris Vaska mūzikas aprīlis"

15. un 16. aprīlī festivālā Cēsīs pirmo reizi viesosies Tallinas kamerorķestris somu diriģenta Juha Kangas vadībā, lai kopā ar altisti Ilzi Kļavu atskaņotu Vaska koncertu altam. Festivālā būs skatāma kamerģitāras un dejas sinerģija "Trio Vitruvi" un Dānijas Karaliskās operas baleta solistu sniegumā.

Festivālu atklās 15. aprīlī ar ekspozīcijas "Sirdsapziņas uguns" atbalsta fonda rīkotu sarunu "Plaisu sadziedēšana". Mūsdienā Latvijā cenzūra saskaņā ar Latvijas Satversmi ir aizliegta, radošam cilvēkam ir brīva iespēja izpausties jebkurā žanrā, stilā un estētikā. Sarunas gaitā varēs uzzināt kādos apstākļos nācās strādāt jaunam komponistam Latvijas PSR, kā funkcionēja padomju cenzūra un kādi šķēršļi tika likti jaunā komponista ceļā, kuŗu komunistu funkcionāri bija atzinuši par pa-

domju ideoloģijai neatbilstošu un nevēlamu. Komponists dalīsies pieredzē, kā radoši cenzūras apiešanas meklējumi un pretošanās padomju sistēmai pārtapa par veiksmīgu starptautisku karjeru veicinošos faktoros. Sarunu vadīs mūzikologs, cenzūras pētnieks Edgars Raginskis, un, pateicoties Kultūras ministrijas atbalstam, dalība tajā būs bez maksas.

15. aprīļa programmas kodols būs P. Vaska koncerts alta vijolei un stīgu orķestrim, kas 2016. gadā komponēts Grammy balvas nominantam, altistam Maksimam Risanovam, bet Cēsīs skanēs Ilzes Kļavas lasījumā.

Savukārt P. Vaska dzimšanas dienā, svētdien, 16. aprīlī, apmeklētājus sagaida īpašs koncerts, kuŗā Latvijas klausītājiem būs iespēja iepazīt vienu no spožākajiem jaunajiem ansambļiem Eiropā – dāņu "Trio Vitruvi" un viņu dejas projektu "Kammerballetten".

Valmiermuižā notiks pavasara saulgriežu daudzināšana un tirdziņš "Gardu muti"

18. martā līdzās Valmiermuižas alus darītavai tiks ieskanētas pavasara saulgriežu svinības un tirdziņš "Gardu muti". Valmiermuižā būs sabraukuši tirgotāji no visas Latvijas ar latviskiem produktiem. Mājražotāji būs saveđuši kārumus, sieru, maizi un gaļu, savukārt amatnieki būs sarūpējuši pavasarīgus mājas dekorus, rotas un drānas. Pavasara svētkiem par godu "Valmiermuižas alus" saimnieks galdā cels gan īpašu veltījumu Lielai dienai, gan Kokmuižas alus garšas, gan "Gardu muti" zelterus.

"Valmiermuižas alus" virtuvē varēs baudīt pavasara saulgriežu svētku pusdienu maltīti, bet mazliet vēlāk Valmiermuižā sauks putnus un sauli, dziedās pavasara un arī kādu Lielās dienas dziesmu, būs sarunas par pavasara gaidīšanu un tradīcijām kopā ar pasaules mūzikas grupu "Ududu".

Valmiermuižas staļļa saime piedāvās zirgu izjādes Valmiermuižas parkā bet, gatavojoties zemes un lauku darbiem, dārzkope un seno sēklu lolotāja Sandra Stabinge vadīs sēklu atpazīšanas rotaļu ģimenēm un "For My Plants" darbnīcā būs iespēja sasēt mikrozaļumus līdzņemšanai un kopīgi apspriest veiksmīgas telpaugu kopšanas nosacījumus. Tiks arī krāsotas olas.

Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā skatāma Baltijas valstu naudas izstāde "100 gadi: lits, lats, krona"

Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā (LNVM) no 4. marta skatāma Baltijas valstu naudas izstāde "100 gadi: lits, lats, krona".

Pirmā numismātikas izstāde, kuŗā līdzās tika eksponētas trīs Baltijas valstu valūtas, notika pirms vairāk nekā 30 gadiem. Svinot neatkarības atgūšanu, Baltijas valstis gaismā cēla savus valstiskuma simbolus – himnas, karogus, ģerboņus un arī nacionālās valūtas. Izstāde "Nauda Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, 1915-1940", kuŗā bija atainota kronas, lata un lita vēsture, tika izrādīta Viļņā, Tallinā un Rīgā. Kopš tā laika trīs Baltijas valstis un to monetārās sistēmas piedzīvojušas vairākus nozīmīgus pavērsienus: nacionālo valūtu atjaunošanu, eiro ieviešanu, iestāšanos Eiropas Savienībā un NATO.

Ziņas apkopojā
Sallija Benfelde

LETA
nacionālā informācijas aģentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502

marketing@leta.lv

+371 – 672 225 09

www.leta.lv

JURIS
LORENCIS

Marta sākumā man bija iespēja pēc ilgāka laika atkal ieraudzīt Turcijas lielāko pilsētu, 15 miljonu apdzīvoto Stambulu. Seno Konstantinopoli, Bizantijas impērijas galvaspilsētu, "otro Romu". Pirmais, kas pārsteidza *Turkish Airlines* lidmašīnā jau Rīgā – starp pasažieriem bija tikai daži latvieši. Tātad arī Rīga pamazām pārvēršas par kaut nelielu, tomēr internacionālu metropoli. Turki, arabi, indieši, igauņi, lietuvieši, bet visvairāk – krievi ar Latvijas un Krievijas pasēm rokām. Kopš Krievijas agresijas pret Ukrainu no Rīgas vairs nav iespējams "pa tiešo" aizlidot uz Krieviju. Palikušas vien dažas tranzīta iespējas, un Stambula lidosta ir viena no tām. Iepriekšējo reizi es redzēju šo pilsētu 2008. gada augustā. Tik precīzi šo laiku atceros tāpēc, ka manas uzturēšanās laikā sakās karš, Krievija iebruka Gruzijā. Tolaik Turcijā dzīvoja 70 miljoni cilvēku, šodien – 88,5 miljoni. Aizvadītajā 2022. gadā tas palielinājās par 1, 5 miljoniem. No tiem viens miljons bija dabiskais pieaugums, bet pus miljons – imigranti. Turcijā šodien ierodas bēgļi no Sirijas, Irākas, Afganistānas un nu jau arī krievi, kuŗi cenšas izvairīties no iesaukšanas armijā. Tāpat Turciju kā tranzīvalsti izmanto indieši, irāņi, pakistāņi un cilvēki no Āfrikas, kuŗi cer nelegāli iekļūt Eiropā. Pietiek paraudzīties kar-

tē, lai saprastu, cik tuvas un grūti nosargājamas ir grieķu salas. Varbūt tāpēc pilsētā šodien tik bieži dzird arābu valodu. Viesnīcā, kuŗā esmu apmeties, apkopēji un oficianti savā starpā sarunājas arābu valodā. Dažos veikalos klientus apkalpo krievvalodīgas meitenes. Pēc izskata viņas gan varētu būt no Kazachstānas vai Kirgizstānas. Turcijas tauta ir gados jauna. Tikai 6 % no tās iedzīvotājiem ir vecāki par 65 gadiem, bet 27 % – jaunāki par 15 gadiem. 98 % no Turcijas iedzīvotājiem ir musulmaņi. Te arī meklējama atbilde uz jautājumu, kāpēc pēdējos gados aug skepse par iespējamo Turcijas pievienošanu Eiropas Savienībai. Ja tas notiktu, tad lielāko Eiropas valsti apdzīvotu musulmaņi, kas raisītu daudz jautājumu par kristīgās Eiropas kultūras identitāti. Salīdzinājumam – patlaban lielākajā Eiropas valstī Vācijā dzīvo 84 miljoni. No tiem 20 % vecāki par 65 gadiem, un tikai 13 % jaunāki par 15 gadiem. Dabiskais pieaugums pagājušajā gadā – negatīvs, Vācija saruka par 200 000. Tajā pašā laikā valstī uz pastāvīgu dzīvi ieradās 300 000 bēgļu un darba meklētāju. Jau labu laiku tikai imigrācija nodrošina nelielu Vācijas iedzīvotāju skaita pieaugumu, etniskos vāciešus lēnām nomaina iebrucēji no Austrumeiropas un Tuvajiem Austrumiem.

Turcija vairs nav nabadzīga valsts, labklājības ziņā tā pamazām tuvojas Eiropai. 2022. gadā Turcijas nacionālais kopprodukts, rēķināts uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes, apsteidza Latviju. Turcijā tas bija 38 800 ASV dolaru, Latvijā – 38 100 ASV dolaru. Iedzīvotāju skaita pieaugums un saimnieciskie panākumi atspoguļojas ne tikai skaitļos, tie ir acīmredzami. Aug pilsētas, Stambulā parādījušies debesskrāpju rajoni, visā valstī vērojams celtniecības bums. Iespējams, dažviet tas notiek uz kvalitātes rēķina. Pēc februāra sākumā notikušās zemestrīces Turcijas dienvidaustrumu reģionā mediji ziņo par būvniecības normu pārkāpumiem. Citādi nav iespējams izskaidrot faktu, ka dažas mājas sabrukušas pilnībā, bet citās, kas atrodas turpat blakus, nav ne plaisiņas. Kopš mana pēdējā Stambulas apciemojuma pilsētā izbūvētas vairākas jaunas metro līnijas. Brauciens sabiedriskajā transportā maksā 50 procentus neatkarīgi no attāluma. Jau vairākus gadus vērojams Turcijas politiskās ietekmes pieaugums, ko vēl vairāk pastiprināja Krievijas karš pret Ukrainu. Eiropa atcerējās, ka Turcijai ir otra lielākā NATO armija aiz ASV. Tās bruņotajos spēkos pastāvīgi dien 350 000 karavīru, tikpat liels ir rezervistu skaits, dienests armijā

ir obligāts. Turcija pati ražo modernus ieročus, tajā skaitā bezpilota lidmašīnas "*Bayraktar*", kas kara sākumā ļoti palīdzēja Ukrainas armijai. Diemžēl Turcija vēl nav devusi "zaļo gaismu" Zviedrijas un Somijas uzņemšanai NATO. Cerams, ka tas notiks tuvāko mēnešu laikā. Turcijas rokās ir vēl dažas ietekmes sviras uz apkārtnējo reģionu. Tā kontrolē Bosfora jūras šaurumu, kas savieno Melno jūru ar Vidusjūru. Turcija var šantažēt Eiropu, "atgriežot krānu" bēgļu straumei. Palielinās arī Turcijas kulturālā ietekme. Pēc PSRS sabrukuma jau trīs bijušās padomju republikas, kas runā tjurku valodās, Azerbaidžāna, Turkmenistāna un Uzbekistāna, ir atteikušās no kirilicas un pārgājušas uz latīņu alfabētu, ko lieto Turcijā. Paredzams, ka tuvāko gadu laikā to izdarīs arī Kazachstāna un Kirgizstāna. Stambulā atrodas Konstantinopoles jeb Ekumēniskā patriarha sēdekļis. No Ekumēniskā patriarha rokām Ukrainas pareizticīgā baznīca saņēma neatkarības atzišanas rakstu, kas tai deva likumīgas tiesības saraut saites ar Krievu pareizticīgo baznīcu. Vēl daži vērojumi Stambulā. Pirms 1500 gadiem celtā Sofijas jeb Svētās Gudrības baznīca, viens no septiņiem pasaules brīnumiem, pēc prezidenta Erdogana iniciatīvas kopš 2020. gada atkal

tika pārveidota par mošeju. Savs labums no tā ir – vienu no iespaidīgākajām pasaules celtnēm tagad var apskatīt bez maksas, turklāt dievnams atvērts cauru diennakti. Vairāk redz sievietes lakatos. Mazāk kļuvis viņa veikalu, aizvien grūtāk atrodamī alus bāri. Toties kafējnīcas pilnas ar vīriešiem, kuri mīlojas ar kūkām. Vietējais gardums, burgera maizīte ar ceptu skumbriju un zaļumiem, pirms piecpadsmit gadiem maksāja pusotru eiro, šodien – jau trīs. Iebraucējam no āpusē par neseno postošo zemestrīci atgādina vien Sarkanā Pusmēness organizācijas uzstādītie mobilie donoru punkti, kur iespējams nodot asinis. Tāpat nekas vēl neliecina par jūlijā gaidāmajam prezidenta vēlēšanām. Manu uzmanību piesaistīja slaveņie Stambulas kaķi. To ir daudz, un par viņiem rūpējas. Pilsētas parkos un apstādījumos pat uzstādītas speciālas mājiņas kaķiem un barotavas, kur cilvēki var izbērt kaķu barības paciņu. Leģenda stāsta, ka kaķi esot patikuši pravietim Muchamedam. Tomēr tas vien neizskaidro faktu, kāpēc šī kareivīgā tauta tik ļoti mīl kaķus. Lai tas paliek mans "Stambulas noslēpums".

Stambula, Turcija, 2023. gada 5. martā

Nemainīgi "principi"

KĀRLIS
STREIPS

Šogad 5. martā apritēja 70. gadadiena, kopš savā *dācā* ārpus Maskavas nomira 20. gadsimta lielais rīklurāvējs Staļins. Viņam bija 74 gadi, un viņš bija vadījis savu valsti un tās valdošo partiju kopš 1924. gada. Tajā laikā notika plaša izrēķināšanās ar īstiem un iedomātiem oponentiem. Tīšām sarīkots bads (golodomors) Ukrainā, kas iedzina nāvē miljoniem ukraiņu. Staļina laikā notika Latvijas okupācija un pirmais lielais deportāciju vilnis. Pēc kara beigām PSRS okupācija atsākās ar visu no tā izrietošo, tostarp otro deportāciju vilni 1949. gadā, šoreiz – lai atbalstītu "valsts lauksaimniecības kolektivizāciju".

Par to šonedēļ rakstu tāpēc, ka cilvēks, kuŗš patlaban mūsu kaimiņvalstī ir pie varas, no Staļina nav īpaši atšķirīgs. Tāpat kā priekštecis, Vladimirs Putins principā sev ir nodrošinājis mūžīgu varu. Tāpat kā Staļins, Putins vada principā vienpartijas valsti ar ļoti daudzām autoritāras diktatūras pazīmēm. Tāpat kā Staļina laikā, ja kāds izdara kaut ko tādu, kas valdniekam nepatīk, režīms ar viņu izrēķinās bez jebkādas žēlastības. Lai atceramies tādus kremļa oponentus kā Boriss Ņemcovs un Anna Polikovska. Cietumos nīkst Aleksejs Navaļņijs un daudzi citi. Tāpat kā tumšākajā staļinisma laikā, arī mūsdienās Krievijā cilvēks var nonākt nopietnās nepatīkšanās ar vienu vien nepareizi vai ne-

viētā pateiktu vārdu. Pilsonisko sabiedrību cilvēks, kuŗu nevar nosaukt citādi kā vien par Kremļa fašistu, principā ir izravējis līdz pašam saknēm.

Kārtējais apliecinājums bija nesen, kad Maskavā atzīmēja Jeļenas Bonneres simtgadi. Viņa bija leģendārā disidenta Andreja Sacharova mūža dzīvesbiedre. 1975. gadā leģendām apvītais kodolfizikāis pārliecināja režīmu dot atļauju sievai doties uz Rietumiem ārstēt kaites, kādās viņa bija iedzīvojusies, būdama medmāsa Otrā pasaules kara laikā. Bonnere bija Itālijā, kad viņa uzzināja, ka vīram piešķirta Nobela miera prēmiju, kā arī, ka režīms Maskavā viņam neļaus doties uz Oslo tai pakaļ. Balvu viņa vietā saņēma Jeļena Bonnere.

PSRS lideris Michails Gorbačovs Sacharovam ļāva atgriezties Maskavā no trimdas Gorkijā. 1989. gadā Sacharovs ievēlēts PSRS Tautas deputātu kongresā, bet neilgi pēc tam viņš aizgāja Mūžībā ar sirdskaiti. Jeļena Bonnere nodibināja Andreja Sacharova fondu. Tā misija ir ņemt vērā Sacharova kādreiz teikto – atdalāms zinātnes un tehnoloģiju progress nav atdalāms no cilvēka tiesībām. Fonds to definējis kā Sacharova doktrīnu.

Daudzus gadus Sacharova fonds bija viena no galvenajām cilvēktiesību organizācijām Krievijā, tostarp atbalstot Krievijas prezidentu Borisu Jeļcinu pret pučis-

tiem. Pati Jeļena Bonnere mītnājās gan Krievijā, gan Amerikā, kur dzīvoja viņas bērni. Viņa aizgāja Mūžībā 2011. gadā 88 gadu vecumā.

Nesen režīms Maskavā paziņoja, ka Andreja Sacharova fonds ir uzskatāms par "ārvalstu aģentu". Šis ir apzīmējums, kas varai ļauj izrēķināties ar ikkatru, kuŗš tai nepatīk. Sākumā minētais piemēģas pasākums fonda namā varēja notikt, ievērojot vairākus varas norādījumus – bija paveikts, ka jānovāc visi materiāli, kas bija paredzēti izstādē, jānovāc Sacharova krūšutēls, uz nama durvīm jābūt zīmei, ka to drīkst apmeklēt tikai personas no 18 gadu vecuma.

Kāpēc režīms konkrēti šim centram jāva darboties krietni ilgāk nekā citām, līdzīgām organizācijām? Iespējams, pat Kremļa fašistam nācās vairākkārt padomāt, vai tiešām būtu vērts vērsties pret tik starptautiski redzamu iestādi un pret tik leģendāru figūru no Padomju savienības. Taču – Sacharova centra vairs nav. Kāds novērotājs skaidroja, ka tas ir tāpēc, ka viens no fašista režīma lielajiem mērķiem ir rehabilitēt Padomju savienību (arī tās lielāko maniaku Staļinu). Andrejs Sacharovs bija skarbs PSRS kritiķis, bet tā kā mūsdienu fašista historiografijā Padomju savienība uzskatāma par varonīgu valsti un varoņi nedrīkst kļūdoties, arī Andrejs Sacharovs turpmāk uzskā-

tāms par valsts nodevēju, un viss, kas saistīts ar viņu, ir noraidāms, aizliegams un iznīcināms.

Staļina nāves gadadienā apritēja 374. diena kopš Kremļa fašists uzsāka savu barbarisko genocīdu Ukrainā. Kā zināms, fašists jau sen ir skaidrojies, ka viņa izpratnē nekādas Ukrainas un ukraiņu tautas nav, bet Kijivā saimnieko nacisti un viņu līdzskrējēji. Sevišķi loģisks apgalvojums par valsti, kuŗas prezidents ir ebrejs un kuŗa ģimenē daudz cilvēku zaudēti Otrā pasaules kara laikā kā holokausta sekas. Putina galvenais mērķis ir atjaunot Krievijas imperiju. Viņš ir sevi publiski salīdzinājis ar caru Pēteri Lielo, kuŗš, kā zināms, sūtīja savus spēkus marodēt arī mūsdienu Baltijas valstu teritorijā, lai imperijai "izcirstu logu uz Eiropu".

Pagājušajā nedēļā Indijā notika G-20 sapulce, kuŗā Krievijas ilggadējais ārlietu ministrs Sergejs Lavrovs publiski paziņoja, ka kuŗu Ukrainā esot uzsākusi Ukrainā un Rietumu pasaule. Zālē izcēlās skaļa smiešanas un ūjināšana. Amerikas ārlietu ministrs Antonijs Blinkens iepriekš bija teicis, ka viņš ar Lavrovu nesarunāsies, bet galu galā bija desmit minūšu saruna, kuŗu Blinkens pēcāk atferēja šādi: "Teicu Lavrovam to, kas teikts iepriekš, – izbeidziet šo agresijas karu! Iesaistieties jēgpilnā diplomātijā, kas var radīt taisnīgu un ilgstošu mieru! Zeļenskis ir piedāvājis 10

punktu plānu. Amerika ir gatava Ukrainu atbalstīt šajā diplomātijā, bet Putins ir izrādījis nulli intereses iesaistīties, bilstot, ka nav par ko runāt, kamēr Ukraina neakceptēs jaunās teritoriālās realitātes." Galu galā G-20 dalībvalstis nevarēja nonākt pie kopsaucēja par samītu komunikē, jo gan Krievija, gan Ķīna atteicās parakstīt dokumentu, kuŗā pieprasīta Krievijas pilnīga un beznosacījumu aiziešana no Ukrainas teritorijas.

Grūti spriest, kāda ir jēga no starptautiskām organizācijām, kuŗas joprojām darbojas valsts, kas jau gada garumā ik dienu veic kara noziegumus un genocīdu. Tas attiecas ne tikai uz G-20, bet arī uz Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas parlamentāro asambleju, kuŗā mūsu Saīmas Ārlietu komisijas vadītājs Richards Kols Krievijas delegācijai parādījām tās īsto vietu... Tas pats arī attiecas uz ANO Drošības padomi. Visos minētajos gadījumos slepkavam dotas tiesības spriest pašam savu tiesu un sevi attaisnot.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība "Laiks-BL"

MAF
Mediju atbalsta fonds

MARTA
DZIĻUMA

Valstssvētki pie kaimiņiem Igaunijā

2018. gada 18. novembrī es sagaidīju un pavadīju Tallinā, bija nepieciešamība pakāpties mazliet nostāk, lai ar prieku piedzīvotu Latvijas Simtgadi netālu, bet ārpus Latvijas.

Pie tā, ka Igaunija mēdz pārsteigt, biju pieradusi, taču atmiņas par toreiz Tallinā piedzīvoto vēl tagad liek acīs saskriet asarām. Latvijas karogi pie prezidenta pils, mūsu karodziņiem rotāts sabiedriskais transports, izrakstoties no *Airbnb* dzīvokļa, saņemtā saimnieka izziņa *Lai dzīvo Latvija!*, apsveikumi no ikviena, kas identificē manu valsti, absolūta sajūta, ka igauņi svin un priecājas: jo kaimiņiem ir svētki. Tāpēc šķita tik netaisnīgi, ka Igaunijas Valstssvētki – Neatkarības diena – 24. februārī uz mūžiem vēsturē ierakstīta kā Krievijas iebrukuma datums un Ukrainas kara sākums. Šogad, Igaunijai svinot 105 gadus, kopš neatkarīgas valsts dibināšanas, lūdzu rakstniecei **Mārjai Kangro**, Igaunijas Patentu biroja ģenerāldirektoram **Margusam Viheram** un pianistam **Johanam Randverem** dalīties pārdomās par Igauniju pagājušajā gadā un tās skatu nākotnē.

Rakstniece Mārja Kangro:

Gan pagājušogad, gan šogad 24. februārī esmu ārzemēs: pagājušogad biju Prāgā, ar draugu bijām liecinieki lielajai pretkara demonstrācijai pilsētas centrā, šogad esmu Šveicē literatūras festivālā.

Gada laikā ir mainījušas vairākas lietas: mēs esam pārliecinājušies, uz ko ir spējīgs mūsu Austrumu kaimiņš; kaut arī tās paudzes, kas piedzīvojušas padomju okupāciju, ļoti labi saprata, kas ir imperiālistiskā domāšana, ka šovinisms nav no Krievijas pazudis. Pat man šis pilna apjoma uzbrukums bija pārsteigums, es neredzēju nekādu racionālu iemeslu, kā dēļ tas notiek. Mainījies ir arī tas, ka vērojams solidaritātes pieaugums igauņu sabiedrības iekšienē. Pārsteidzošā kārtā ar igauņu konservatīvajiem nacionālistiem, ar kuriem mums politiski ir pilnīgi

atšķirīgi uzskati, ir vismaz viens jautājums, kurā esam vienprātis. Valdības līmenī izmaiņa ir lēmums pāriet uz igauņu valodu krievu skolās: līdz šim vidējā izglītībā bija iespējams līdz 40% mācību priekšmetu apgūt krievu valodā.

No publiskās zonas aizvākti daži pieminekļi: vispazīstamākais ir tanks no Narvas. Tur 95% iedzīvotāju ir krievvalodīgie, un daudziem no viņiem šis bija nozīmīgs simbols. Taču daudz ir arī tādu krievu tautības iedzīvotāju, kas ieguvuši labu izglītību, runā labā igauņu valodā, ir kosmopolītiski noskaņoti un kuri nesaprot, kāpēc viņu kopiena tiek asociēta ar krievu tanku. Viņiem ir aizskaroši tikt identificētiem ar padomju kara spēka simboliem. Tāpat kā Latvijā, nebija masu nekārtību, pieminekļu aizvākšana tika uztverta salīdzinoši mierīgi. Atmosfēra – arī ja sabiedrībā ir spriedze, tai nav etniskais raksturs, naida izpausmju nav.

Kas raksturo igauņus? Prātīgums un racionālitate, viņi nedomā, ka viņiem kas pienāktos pats par sevi, viņi netic pasakām. Jā, mūsu valstī ļoti svarīgi ir pārbaudīt katru informāciju, jebkuru jautājumu izprast līdz pamatiem.

Ko igauņi varētu mācīties no latviešiem? Izpaust savas emocijas. Latvieši tajā ir daudz pārāki, un, ļoti iespējams, tas ir pamatā, kāpēc par igauņiem domā, ka viņi ir īpaši lēni: galvenokārt tas ir tāpēc, ka ne mūsu kultūrā, ne dabā nav nepieciešamības izpaust savas emocijas. Ja mēs izpaužam emocijas, tad tās ir dusmas vai – dažreiz – prieks, bet visas pārējās nianšes – piemēram, mīļums vai romantiskākas emocijas, tās igauņiem izrādīt nenākas viegli. Latviešiem tas iznāk daudz labāk! Emocionāli jūs esat daudz atvērtāki, ne tik rezervēti. Kas mums ir kopīga laba īpašība – pašironija. Mūsu mentalitate ir tā pati, kopīgs pamats, nav vietas aizdomām.

Nākotnes pārbaudījumu vidū noteikti jāmin enerģijas krīze, vides, klimata krīze – nepieciešamība būt neatkarīgiem, nepiesārņojot dabu. Jārūpējas par dabu, ieskaitot mežus, un jābeidz milzu tempā cirst mežus. Un, protams, kā visām Krievijas kaimiņvalstīm, – drošība – tajā lēmumi jāpieņem stratēģiski un bez panikas. Man liekas, tā mēs Igaunijā šobrīd dzīvojam. Mums nav bailu, bet ir milzīgas dusmas.

Patentu biroja ģenerāldirektors Marguss Viheris:

Ļoti labi atceros pagājušo Neatkarības dienu. Mēs jau bijām gatavi, ka kaut kas notiks, bet, protams, neviens nezina, ko tieši gaidīt. Trīs četras dienas

pirms 24. februāra bija smagas visiem, bet, protams, mēs nevaram salīdzināt ar to, ko pārdzīvoja ukraiņu cilvēki.

Protams, mēs gatavojamies atzīmēt Neatkarības dienu. Tā bija skumja un uztraukumiem pilna diena, bet nekas netika atcelts, jo tā nebija izklaide, bet mūsu vēsturisko notikumu godināšana.

Kā tas ietekmēja profesionālo darbību? Ir vairāki aspekti. Pirmais – kas notika ekonomiskā. Vairāku iepriekšējo gadu – kovida pandēmijas – laikā bija cerība, ka izdzīvosim tam cauri un viss turpināsies, bet pēc kara sākuma divu nedēļu laikā bija kritiens pat izsniegto patentu skaita ziņā. Protams, mēs un visas kaimiņu valstis sākām meklēt iespējas, kā palīdzēt Ukrainai; mēs, Latvija, Lietuva un Polija piedāvājām darba vietas cilvēkiem no patentu organizācijas Ukrainā.

Arī mūsu profesionālajā jomā mums bija politiski jādemostrē, kurā pusē esam. Intelektuālā īpašuma aizsardzības organizācijā EUIPO (*European Union Intellectual Property Office*), kas apvieno visu Eiropas valstu patentus pārraudzītājas organizācijas, sagatavojām vienošanos atbalstīt Ukrainu, bija nepieciešams panākt skaidru un materiālu atbalstu, bet bija jācinās ar Krievijas un Baltkrievijas delegāciju pārstāvjiem, kas sāka gan izturēties, gan runāt neiedomājami. Mēs, Baltijas valstu, un Polijas pārstāvji, jau to varējām iedomāties, bet Rietumeiropas kolēģi bija ārkārtīgi pārsteigti. Mums arī vienmēr jāskaidro situācija. Ja, piemēram, esi Spānijas birojā strādājošs itālis, tu, iespējams, nekad neiedomāsies, cik lielu Eiropas daļu aizņem Krievija, nesapratīsi to tā, kā mēs, tuvie kaimiņi.

Trešais aspekts. Kā palīdzēt cilvēkiem: tiem, kas cīnās, un tiem, kas ieradās Igaunijā. Sākumā jau neviens nezina, kas tieši būtu vislabākā palīdzība. Principā ļoti līdzīgi tam, kas notika arī Latvijā, arī mēs gatavojām maskēšanās tīklus, tika

aditas zeķes... Mēs, visas Baltijas valstis, darām apmēram to pašu.

Šodien – mēs jutāmies stipri, šī situācija ir sasildījusi mūsu, Baltijas valstu attiecības. Tās ir kļuvušas daudz stiprākas, mēs arī darba jautājumos sazināties daudz biežāk, darbojamies saskaņotāk.

Igauņi ir kļuvuši pārliecinātāki par sevi, skaidri apzinoties iespējamās draudus, cenšas būt apņēmīgāki, noteiktāki; tas, kas mums ir nepieciešams, ir apjaušams daudz skaidrāk, nekā tas bija iepriekšējos – pandēmijas gados. Karām sākoties, cilvēki saprata, ka daudz skaidrāk jādomā par to, kas mēs

paši esam un kādas ir mūsu vajadzības, kas mūsu dzīvēs ir pats svarīgākais.

Ko es novēlu savai valstij? Mieru. Tik daudzus gadus cilvēki ir runājuši par mieru, tomēr nekad vēl tas nav bijis tik nozīmīgs jautājums. Pasaulē vienmēr kaut kur norisinās karadarbība, bet mēs esam šim konfliktam bijuši tik tuvu, ka it kā piezemētais vēlējums tomēr ir ļoti svarīgs.

Pianists Johans Randvere:

Ļoti skaidri atceros 2022. gada 24. februāri: mums ar sievu (Evelīnu Samuelu-Randveri – red.) baznīcā Ziemeļigaunijas Jehvi (*Jõhvi*) pilsētā salīdzinoši netālu no Krievijas robežas bija koncerts. Atpakaļceļā redzējām NATO tankus, kas devās atpakaļ uz pierobežu no svētku parādes Tallinā. Mēs nepārtraukti klausījāmies radio, un visas šīs detaļas veidoja mūsu noskaņojumu.

Pēc dažām dienām braucu uz Viļņu; un mani Viļņas draugi dzīvoja daudz lielākās bailēs, viņiem bija daudz vairāk, par ko uztraukties. Suvalku koridoros, Kaļiņingradā...

Pēc dažām nedēļām es jutos ļoti labi: mēs visi bijām stipri un vienoti. Beidzot bija skaidra un melnbalta attieksme pret Krievijas invāziju: līdz tam Rietumvalstis Krieviju uzskatīja gandrīz par normālu valsti. Mēs, Baltijas valstis un Polija, bijām tie, kas zināja, ko īstenībā no Krievijas iespējams sagaidīt. Bija tik patīkami redzēt, cik daudzi cilvēki, desmitiem tūkstošu cilvēku, brīvprātīgi palīdz ukraiņiem. Draugi, kam pieder autobusu kompānijas, tajā pašā dienā jau sūtīja autobusu uz Ukrainas robežu, lai uzņemtu bēgļus. Tad mēs bēgļus sastapām. Un esam ļoti lepnī, ka varējām palīdzēt.

Vispārīgi runājot, es domāju, ka Igaunijas cilvēki jūtas labi. Es domāju, ka mēs jutāmies drošībā.

Protams, mātes, arī mana sieva, uzreiz reālistiski domāja, kurp doties, ja karš atnāks līdz mums. Kā atkāpties, ar ko un uz kurieni. Jā es arī domāju par to, kā man rīkoties, ja karš kļūtu par mūsu realitāti, turklāt man vēl aizvien ir jāmaksā kredīts. Bet, īpaši tad, kad komunicēju ar mūsu militāristiem, es jutos drošībā. Mūsu problēma ir populistu partija, kas izsakās, ka varbūt mēs atdodam par daudz ieročus; mums vajadzētu vairāk atbalstīt savus cilvēkus utt. Šogad 5. martā ir vēlēšanas; ir arī tāda retorika: mūsu aizsardzība ir briesmīgā stāvoklī, jo esam atdevuši visu. Aizsardzības profesionāļi gan uzsvē, ka tas tiešām ir populisms, un mūsu aizsardzība ir labā līmenī. Mēs esam stipri, rīkojamies pareizi, bet, no otras puses – mēs varētu to darīt vēl daudz labāk.

Tuvākās nākotnes plāni man saistās arī ar Latviju. Augustā kopā ar čellisti Māru Botmani, viņa kā viesmāksliniece šobrīd spēlē Igaunijas Nacionālajā orķestrī, koncertēšu Latvijā, iespējams, arī Igaunijā šopavasār atzīmēs Rahmanīnova 150. jubileju, tai ļoti gatavojos, arī jāpabeidz doktora studijas, jāaizstāv disertācija, būs vairāki solo koncerti Polijā, Itālijā.

Domāju arī pievienoties armijai, saņemt militāro pamatapmācību. Pirmkārt, es gribu, lai man būtu šis zināšanas. Otrais, man patīk tā doma: kad krievu

izlūkdieneisti skatīties mūsu statistiku, viņi redzēs, ka pastāvīgi palielinās militāros pamatos kompetento iedzīvotāju skaits.

Igauņi šodien ir droši, pārliecināti un apzinās savu vērtību. Mūsu mazās valsts nacionālisms nevar kļūt pārāk radikāls. Igaunijas nacionālisms ir tieši *jauks* – dziedāšana, karogi, arī Dziesmu svētki – smaidi un laipnība.

SALLIJA
BENFELDE

Latviete **Liāna Lismane** pēc astoņpadsmit nodzīvotiem gadiem Ukrainā tagad ir Cēsu novada sociālā dienesta darbiniece un strādā ukraiņu bēgļu centrā Cēsīs.

Liāna teic, ka saprot – viņai ir vieglāk nekā pārējiem bēgļiem no Ukrainas, jo viņa ir cēsniece, un tagad abas ar desmitgadīgo meitiņu dzīvo pie saviem vecākiem. Turpat blakus ir māsa ar ģimeni, Rīgā – brālis ar ģimeni.

Vīrs ir palicis Ukrainā, viņš ir ķirurgs un turpina darbu. “Viņš nestrādā frontē, bet arī cilvēkiem, kuŗi nekaro, ir vajadzīga ārsta palīdzība. Slimnīcā reizēm ārstēšanos turpina arī kaŗavīri, jo ievainojumi ir smagi un palīdzība ir vajadzīga arī vēlāk”.

Liāna ar savu ģimeni, vīru ukraiņi un meitiņu, dzīvoja netālu no Kijivas – Bojarkā, piepilsētā, kuŗa ir aptuveni 12 kilometrus no Ukrainas galvaspilsētas. Stāstot par Krievijas pilna mēroga iebrukumu Ukrainā, Liāna – agrā 24. februāra rītā pamodās no sprādziena, kas no granda netālu. “Ja nekad neesi saskāries ar karu, nesaproti, cik tālu tie sprādzieni notiek, tikai dzirdi, ka sprāgts un ka lido lidmašīnas,” saka Liāna. Viņa arī stāsta, ka jau pirms 24. februāra saņēmtas e-pasta vēstules no Latvijas vēstniecības Kijivā un arī no Ārlietu ministrijas ar aicinājumiem latviešus aizbraukt no Ukrainas, jo pastāv uzbrukuma iespēja. “Mēs tomēr neticējām, ka sāksies īsts kaŗš, ka mūs varbūt vairāk baida, nekā patiesībā var notikt,” viņa skaidro un piebilst, ka kādā brīdī tomēr ģimenē sapratuši, ka viņai vajadzētu braukt uz Latviju, bet biļetes uz lidmašīnu vai vilcienu vairs nav bijušas pieejamas. “Kad kaŗš sākās, viss apstājās, visi bija

mājās, jo darbs arī visur bija apstājies, sabiedriskais transports arī vairs negāja, veikali bija ciet. Trūka degvielas, jo, sākoties uzbrukumam, daudzi beidzot nolēma, ka vajadzētu aizbraukt. Sākumā domājām, ka varēs aizbraukt ar evakuācijas vilcieniem, bet skaidrības par to, kā tikt līdz Polijas robežai, bija maz, tāpat kā nezinājām, vai robežai būs jāiet pāri kājām, vai būs kāds transports. Biju savākusi mazu mugursomu un maziņu koferiņu ar mantām. Dienā, kad gaidīju vīru no darba, lai viņš mūs aizvestu uz staciju, viņš bija nolēmis mūs tomēr vest ar mašīnu, jo

pāris dienu iepriekš bija izdevies dabūt degvielu. Ātri, ātri aizbraucām. Cēsīs bijām pagājušā gada martā. Vīrs atgriezās Bojarkā,” pastāsta Liāna, vaicāta par kaŗa sākumu. Par kaŗu tagad viņa dokumentālās filmas neskatās, jo pārāk smagi to visu redzēt, jo uzreiz atceras nepātrauktās gaisa trauksmes, slēpšanos pagrabā un to, kā sākumā skaitījuši dienas, cerībā, ka tūlīt, tūlīt tas ārprieks beigsies. Tagad, to visu atceroties, viņa reizēm domājot – ja būtu vēl kādu laiku izturējusi, varbūt vēlāk nemaz neaizbrauktu, paliktu tur. Pēc brīža viņa gan dusmīgi piebilst,

Saprotiet, tās raķetes trāpa dažus simtus metrus tuvāk vai tālāk, var likties, ka tas nekas, bet tās ir cilvēku dzīvības! Dzīvības! Var tikai apbrīnot to, cik ukraiņu tauta ir saliedēta! Un te, Latvijā, ir grūti iedomāties, kā tas ir, kad krīt bumbas un raķetes. Atceros, kā pirmajās dienās, kad pārtikas nebija, vīramāte aizgāja meklēt ēdamo. Viena gaisa trauksme, otra, iet laiks, bet viņas vēl nav! Un tad vīramāte priecīga atnāk – viņa ir dabūjusi olas! Stāvējusi rindā gaisa trauksmes laikā, nav slēpusies, bet stāvējusi!

ka tā jau ir otrā reize, kad Krievija viņas dzīvē ir visu apgriezusī ar kājām gaisā. Izrādās, ka ar mazo, tikai gadu veco meitiņu, Liāna atbraukusi pie vecākiem 2014. gadā, kad Krievija anektēja Krimu. Vīrs toreiz sacījis, ka nevar zināt, vai nesāksies liels kaŗš un Liānai ar meitiņu drošāk ir braukt pie vecākiem uz Latviju. Toreiz abas Cēsīs nodzīvojušas trīs mēnešus, tad atgriezušas mājās, Ukrainā.

Kad vaicāju Liānai, kā iepazinusies ar vīru, viņa pastāsta, ka vīrs tolaik strādājis Latvijā, Daugavpilī, jo Ukrainā mediķu algas bijušas ļoti mazas, un draugs piedāvājis viņam darbu Latvijā. Liāna strādājusi Cēsīs tirdzniecībā – viņai ir grāmatvedes diploms, bet šajā profesijā nav strādājusi. Saku, ka Daugavpils no Cēšim ir krietnu gabalu, un Liāna smeļ, ka viņu iepazīšanās stāsts ir romantisks: abi iepazinušies ceļojumā uz Parīzi. Aprecējušies jau Ukrainā, 2006. gadā.

Kad jautāju, vai pēc kara kopā ar meitiņu Liāna atgriezies Ukrainā, viņa atbild īsi: “No-teikti!”. Meitiņa lasa un arī saprot latviešu valodā, bet Liāna ar viņu sarunājas ukraiņiski, jo neviena cita viņai nav, ar ko sarunāties ukraiņu valodā. Arī Bojarkā mājās sarunājušies ukraiņu valodā, jo visa dzīve taču ir tur.

Kad Liāna pārcēlās uz dzīvi Ukrainā, sākumā viņa strādājusi Latvijas vēstniecībā Kijivā, tolaik daudz nācies tikties ar latviešiem. Darbs bijis interesants, bet tad Ukraina ieviesa bezvīzu režīmu Latvijai, un vēstniecība samazinājusi darbinieku skaitu. Liānas draudzene latviete dzīvojusi Brovaros, pilsētiņā pie Kijivas. Arī draudzene šobrīd ar saviem bērniem esot Latvijā, Rīgā. Bojarkā gan ar latviešiem nav iznācis tikties, to-

mēr Jāņus ģimenē atzīmējuši, jo Liānas tēvs ir vārdā Jānis. Kad pajautāju par ukraiņiem, Liāna teic, ka viņu stāsti par piedzīvoto brīžiem ir tik briesmīgi, ka grūti klausīties. Daudzi gan negrib par to runāt, jo nespēj tajās šausmās atgriezties. “Saprotiet, tās raķetes trāpa dažus simtus metrus tuvāk vai tālāk, var likties, ka tas nekas, bet tās ir cilvēku dzīvības! Dzīvības! Var tikai apbrīnot to, cik ukraiņu tauta ir saliedēta! Un te, Latvijā, ir grūti iedomāties, kā tas ir, kad krīt bumbas un raķetes. Atceros, kā pirmajās dienās, kad pārtikas nebija, vīramāte aizgāja meklēt ēdamo. Viena gaisa trauksme, otra, iet laiks, bet viņas vēl nav! Un tad vīramāte priecīga atnāk – viņa ir dabūjusi olas! Stāvējusi rindā gaisa trauksmes laikā, nav slēpusies, bet stāvējusi! Un cik baisi bija redzēt tos kontrolpostēņus visur. Tie bija ukraiņi, savējie, bet, kad to redzi, dzirdi to gaisa trauksmi, sprādzienus... Un kā viss tika sagrauts! Ukraina ir skaista zeme, kā visu cēla, iekārtoja! Un tagad drupas un tūkstošiem bojā gājušo. Kad reiz Latvijā, arī te Cēsīs, dzirdu latviešu iebildumus par to, ka tik daudz tiekot palīdzēts ukraiņiem, sirds sažņaudzas. Te cilvēkiem bumbas un raķetes uz galvas nekrīt, vai tiešām grūti saprast, cik te ir mierīga dzīve, te bērni netiek katru dienu nogalināti, ievainoti vai deportēti uz Krieviju!”

Redakcija atvainojas Jurim Zalānam par kļūdu, kuŗa ieviesusies rakstā "Stārķi vienmēr atgriezās savā zemē" (Nr. 10) Juris Zalāns nav tās ēkas īpašnieks, kuŗā dzīvo ukraiņu ģimenes.

REPLIKA

Ko darīsim ar 50 gadu kultūras mantojumu?

SALLIJA BENFELDE

Rīgas Pieminekļu padomes 3. marta rekomendācija demontēt vai pārvietot sešus pilsētā esošus pieminekļus, arī 1982. gadā Kronvalda parkā uzstādīto pieminekli rakstniekam Andrejam Upītim, skulptūru “staļinisma perioda rakstniecei” Annai Saksei Gaujas ielā un krievu dzejnieka Aleksandra Puškina pieminekli Kronvalda parkā, jo tie esot saistīti ar padomju laiku slavināšanu, ir izraisījusi asas diskusijas. Sociālajos tīklos “spalvas iet pa gaisu”. Vieni saka, ka diez vai kāds mākslinieks vai rakstnieks okupācijas laikā iztika bez nodevām padomju varai, ja vispār gribēja, lai viņa darbi nokļūst līdz cilvēkiem un ka tad jau jāatsakās no visa 50 gadu kultūras un mākslas mantojuma. Otri uzskata, ka “nodevas” ir viena lieta, bet līdzdarbošanās okupācijas administrā-

cijā un partijas darbā – pavisam kas cits. Trešie teic, ka Puškinam nav nekāda sakara ar ne ar 1940. gada Latvijas okupāciju, ne ar kaŗu Ukrainā. Un tad vēl daži atceras, ka bija cilvēki, kuŗi nekādi nesadarbojās, nepieļāva “nodevas”, bet viņu vārdi, gan latviešu, gan citu valstu autoru, atrodami to laiku lielā cenzora “Glavlita” sarakstos, un par viņiem nerunājam vēl tagad.

Manuprāt, vajadzīga diskusija par kritērijiem un to, vai talantīgu autoru darbi ir izmetami, svītrojami no mūsu kultūras vēstures. Vai Andreja Upīša noveles un Annas Sakses “Pasakas par ziediem” nav talantīgi darbi un nav pelnījuši izlasīšanu un vietu Latvijas literatūrā? Domāju, ka kritērijs varētu būt reāla sadarbošanās ar okupācijas varas administrāciju un partiju, lai novāktu pieminekļus, bet neva-

jadzētu izmest no literatūras vēstures. Tad jau jāslēpj arī daļa patiesās vēstures, kuŗā, kā rakstīja literatūrzinātnieks Guntis Berelis “draņķību pietiek”. Un par Puškinu – manuprāt, tā ir cita diskusija: vai mums vajag ielas un laukumus, nosauktus citu tautu mākslinieku un rakstnieku vārdos? Ja vajag, tad kādi ir kritēriji, vai atcerēsimies pa kādam no katras, piemēram, Eiropas valsts?

Par šiem jautājumiem jārunā, jādiskutē un, manuprāt, ir vajadzīgs “vēss prāts”, bez kaŗa nokaitētām emocijām.

Šīs publikācijas sagatavotas ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

GUNDEGA SAULĪTE

Kopš šī gada pirmajām nedēļām Dailes teātra Mazajā zālē, kas ikreiz piepildīta līdz pēdējai iespējai, notiek dokumentāla dektīva "Kur pazuda valsts" izrādes. Jaušot saasināto skatītāju interese par šo izrādi, administrācija parūpējusi, lai līdz sezonas beigām sākotnēji plānotajā afišā ievietotu pēc iespējas vairāk papildizrāžu. Skatītāju ieinteresētība un uzmanība tiek atalgota, savukārt teātra uzveduma veidotāji saņem publikas un kritikas atsaucību, kas apliecina, ka šāds darbs repertuārā tik tiešām ir gan negaidīti savdabīgs, gan intelektuāli rosinošs.

Izrādes programmā minēts, ka tā tapusi, iedvesmojoties no Raimonda Staprāna. Mākslinieks, kuŗu Tēvzemē pazīstam arī kā dramaturgu, ir sarakstījis skatuves darbus, kas dažādos gados iestudēti Dailes teātrī. Vispirms 1989. gadā tika iestudēta drāma "Četras dienas jūnijā" Kārļa Auškāpa un Vaŗa Vētras režijā. Izrādes tika spēlētas Rīgas pilī, tās skatītāji uzņēma ar milzu emocionālu sakāpinājumu, pilgts un iespaidīgs bija aktiera Ulza Vazdika tēlotāis Kārlis Ulmanis, gandrīz vai pielūgsmes cienīgs. (Jāatceras, ka R. Staprāna lugas patstāvīgu interpretāciju uz Rīgu jau atgūtās neatkarības gados atveda Laimonis Siliņš ar savu *mazo teātri sanfrancisko*.) Kārlis Auškāps Dailē atgriezās pie Ulmaņa un vadonības tēmas 2011. gadā, iestudējot drāmu "Gūsteknis pilī", kur galvenajā lomā bija aktieris Juris Kalniņš. Šo varoni vairs nepavadīja sajūsmas uzplūdi, skatītāju priekšā bija noguris, piekāpties gatavs vecs vīrs.

Jaunās izrādes programmā dramaturgs Matīss Gricmanis Dailes teātra sakarā raksta: "Starp iestudējumiem un lūgām bija

pretruna. No vienas puses, Latvijā dzīvojošajiem Ulmanis bija leģenda, kuŗai jāatgriež pienācīgā vieta nacionālajā mitoloģijā, bet no otras – trimdā dzīvojošā dramaturga mēģinājums provocēt un pārskatīt romantizēto Ulmaņa tēlu."

Izrāde "Kur pazuda valsts" patiesībā ir Matīsa Gricmaņa patstāvīgs oriģināldarbs, kuŗā autors vēlēties "atsevišķus vēstures faktus ielikt vispārcilvēciskā kontekstā". Aiz cieņas pret Raimonu Staprānu apliecināta gan viņa klātbūtne kultūras kontekstā, gan no vecmeistara drāmatiskajiem darbiem iegūtais rosinājums. Tāpat atsevišķu jaunās lugas personu dialogos sadzirdam Staprāna citējumus. Taču Gricmaņa uz stingriem vēsturisko materiālu pamatiem veidotā dramaturģija piedāvā savu versiju par notikumiem laikmetu griežos, kad uz ilgiem gadiem pazuda mūsu valsts neatkarība, patiesībā – pazuda pati valsts.

Jaunās izrādes pamatā ir likta degoša nepieciešamība izziņāt ne tikai vēstures faktus vai dokumentus, bet arī Latvijas bijušo valstsvīru spēka un vājuma punktus, katra atbildību vēsturiskā zaudējuma priekšā. Zīmīgi, ka šos argumentus, arī atbildes uz samilzušiem jautājumiem meklē ļoti jauns cilvēks, kam vecāki devuši Kārļa Ulmaņa vārdu. Šajā lomā tik mūsdienīgi īsts un tiešs ir aktieris Toms Veļičko. Šis jauneklis dodas uz archīvu, lai iepazītos ar vēstures dokumentiem, bet viņu gandrīz vai nepielaiž pie tiem, jo – mulsina viņa vārds un uzvārds. Pēc brīža jau puisis ir archīva telpā, kur uzsāk sarunas ar citiem pētniekiem. Katrs no klātesošajiem vīriem mūsu acu priekšā pārtop par konkrētām vēsturiskām per-

Izrādes "Kur pazuda valsts" tēlotāji – (no kreisās) Mārtiņš Upenieks, Imants Strads, Andris Bulis, Kaspars Dumburs un Juris Bartkevičs // Foto: Jānis Deinats

sonām. Te ir Andŗa Buŗa atveidots reālpolitiķis Vilhelms Munters, Juŗa Brtkeviča tēlojumā jaunšam ģenerāŗa Baloŗa vaibstus, Kaspara Dumbura izturēšanās veids iemieso Alfrēda Bērziņa divdabīgos nolūkus, savukārt Mārtiņš Upenieks, tēlojot Jāni Rudumu iztieks ar dabisku sirsnību bez divdomīgu attiecību apspēles. Šajās sarunās, meklējot vajadzīgos argumentus, atbildot uz jauniņā Kārļa Ulmaņa jautājumiem, itin nemanot šķietami bezpersoniskie archīva sastaptie cilvēki mūsu acu priekšā top par reālām personībām, katra ar savu raksturu un sava dzīvesstāsta iezīmēm.

Pāri laikiem satikušies divi Kārļi Ulmaņi – Toms Veļičko un Imants Strads // Foto: Jānis Deinats

Kārlis Ulmanis vientulībā un apercēs. Imants Strads // Foto: Jānis Deinats

Un tad ierodas viņš. Vispirms durvju ailē uz iegāismota fona parādās masīvs siluets. Kad tas iegāismojas, mūsu priekšā ir Imants Strads Kārļa Ulmaņa grimā un veidolā. Monolīts, viendabīgs tēls, kuŗš gan vienubrīd uzmanīgi seko dokumentālās filmas kadriem ar vadoni, it kā salīdzina savus žestus ar "oriģinālo" varoni, cenšas savu stāju pielāgot filmas epizodē redzētajai. Bet tālāk bez jebkādam šaubām tas ir Kārlis Ulmanis. Un viņš vārda un uzvārda brālim skaidro savus uzskatus par ārpolitiku, par valsts dzīvi, par savu pienākumu pret valsti un saviem izšķirīgajiem lēmumiem. Imants Strads rada pārlicību par viengabalainu personību, taču brīžam nevar nepamanīt arī aktiera ironiju attēlotā varoņa šaubu, vājuma vai neizlēmības brīžos. Tā tiešām ir viegla ironija, vērtējums, kas sniegts no mūsdienu cilvēka viedokļa. Tas ir artistiski veikls vēsturiskas personas portretējums, ļaujot apjaust gan vēsturiski neapskaužamo situāciju, gan iekšējo dramatismu, sajūtot neizbēgamo paša un valsts bojāeju.

Tā soli pa solim disputs par vēstures griežiem pagājušā gad-

simta trīsdesmito četrdesmito gadu mijā no intelektuāliem faktu pretstatījumiem ir pārtapis drāmatiskā spēlē, kur nozīmīga katra dalībnieka nostāja un katra aktiera īstenotais tēla psiholoģiskais raksturojums. Vēstures gaita atkarīga ne tikai no vadoniem, bet arī no katra tās dalībnieka, no nesavtības un dzimtenes mīlestības.

Izrāde "Kur pazuda valsts" manā ieskatā ir jaunatnei adresēta saruna pāri gadu desmitiem, pāri paaudzēm, lai izziņātu, vai bija iespējams cits ceļš, nekā tas, ko savā laikā gāja Kārlis Ulmanis, 1939. gadā vēlēdamies saglabāt Latvijas neitralitāti un 1940. gadā glēvi padodoties padomju okupantiem. Ir jāuzteic dramaturga un iestudējuma režisora Toma Treiņa sadarbošanās ar vēsturniekiem, jo melu šai darbā nav. Ir daudz faktu, daudz dažādu apsvērumu, kas no skatuves liek runāt patiesībai un atsevišķu personu, kaut kļūdainiem, bet vēsturiski precīziem uzskatiem.

Kas atliek mūsdienu jauniešiem, kas pilda teātra zāli? Nezaudēt zinātkāri, izziņot vēsturi un savas valsts ieguvumu un zaudējumu patiesību.

TRIMDAS PERSONĪBU PAŠPORTRETI

EDGARS ĶIPLOKS

Saka, ka bērni rotaļās parādīt, kas tie būs, lieli izauguši. Man tas tā ir piepildījies. Biju kādus piecus gadus vecs, kad virtuves kaktā ierīkoju kanceli un teicu sprediķi. Mani bija paņēmuši līdz uz baznīcu. Es sākumā tur rātņi sēdēju, bet tad sāku garlaikoties, nevarēdams sagaidīt sprediķa beigas. Redzēto mājās atdarināju. Mana draudze nebija liela. Tikai vecā tantiņa ar bibelisko vārdu Jūdīte, kas, mātei promesot darbā, mani pieskatīja. Viņa sirsnīgi priecājās un pareģoja – puika būs mācītājs! Īs bija arī mans sprediķis. Laikam tikai viens vienīgs vārds – āmen. Galvenais bija pati rīkošanās – uzkāpšana kancelē un nokāpšana. Laba jau daudz nevajagot.

Ceļš uz mācītāja amatu man tomēr bijis garš un stipri likumains. Intereses bērībā ir stipri mainīgas. Kad iemācījos lasīt, grāmatas kļuva mani draugi. Citu arī toreiz nebija. Sākoties pasaules karā 1914. gadā, Pārdaugavas fabriku rajons, kur mēs dzīvojām, isā laikā kļuva kā izmiris. Bet tēvam bija "Austrums", "Jaunības tekas" un "Derīgo grāmatu" nodaļas grāmatas. Lasīšana aizstāja rotaļbiedrus. Kas gan jaukāks varētu būt, kā kļūt par rakstnieku!

Pirmajā skolas gadā piedziwoju lielu prieku. Dabūju redzēt dzīvu rakstnieku. Mūsu ticības mācības skolotājs bija Apsīšu Jēkabs. Biju "Austrumā" lasījis viņa stāstus. Centos būt viņa labākais skolnieks.

Bēgļu laikā Smiltēnē – man jau bija desmit gadi – es sāku rakstīt dzejas. Atceros pat vienas saturu – pazudušais dēls.

Bet tad nāca citas intereses. Draugi mani aizveda uz futbola sacīksti. Tas bija kas jauns un intriģējošs. Kādēļ par šo "lielo" notikumu nekā nerakstīja laik-

raksts, ko mani vecāki tai laikā abonēja? Pēc nākošās sacīkstes, kuru redzēju, es aizsūtīju īsu ziņojumu "Latvijas Sargam", un tavu prieku! – tas bija iespiests. Man toreiz bija tikko četrpadsmit gadi. Turpināju rakstīt un drīz vien kļuva reportieris (ar redakcijas karti kabatā) "Latvju Sportam" (redaktors J. Aizpurietis) un "Latvim" (sporta nodaļas redaktors A. Plūms). "Latvis" izmaksāja man arī pirmo honorāru.

Būdams vidusskolas pirmajā klasē, pēc kāda vācu parauga sastādīju sporta kalendāru, ko Aizpurietis gribēja pat izdot, bet nekas neiznāca.

Aizrašanās ar sportu drīz izbeidzās un tam līdz arī mana sporta žurnālista karjera. Arī skola pamazām uzspieda savu zīmogu. Ar pateicību pieminu šeit savu latviešu valodas skolotāju Kārli Bērziņu. Viņš nebija rakstnieks, kā Plūdonis vai Krūza, kas saviem skolniekiem va-

rēja iedot dzirksti rakstīt. Bet vērtīga bija Bērziņa metode ierosināt skolniekus strādāt. Literatūras vēstures kursu viņi paši iztīrāja referātos, skolotājs iejaucās tikai tad, ja skolnieki diskusijās netika galā. Es mācījos šais stundās meklēt, rakstīt, debatēt. Vēstures un literatūras stundas bija man vismīlākās. Bet gāju komercskolā, tās izglītības virziens bija pavisam cits. Es sāku gūt sekmes arī speciālajos komercskolas priekšmetos un mācījos atzīt, ka kultūras dzīvē nozīmīgs ir ne vien autors, bet arī viņa darbu klajā laidējs un izplatītājs.

Nobeidzis komercskolu, iestājos universitatē studēt tautsaimniecību. Speciālo priekšmetu skolotāji man novēlēja panākumus. Viņi tomēr pievilās. Es pats arī.

Vispirms man likās garlaicīgi klausīties par to, ko mēs skolā jau bijām mācījušies, kaut arī šaurākā apjomā. Otrkārt, students ir brīvs radījums. Viņu nespiež tā kā skolā. Es sāku interesēties par citām lietām un atradu tās pievilcīgas. Bija skaidrs: jāmaina studiju priekšmets!

Man jāsaka, tā nebija gluži racionāla izšķiršanās. Mani visvairāk interesēja vēsture. Bet es izšķiros par teoloģiju. Neilgi vēl pirms izšķiršanās es biju sekmīgi atrunājis savu brālēnu no domām studēt teoloģiju. Vai tas nebija kāds augstāks prāts, kas man lika stāties teoloģijas fakultātē brālēna vietā?

Es ķeros ar prieku un sajūsmu pie studijām. Bet tās ievilkās. Vispirms es divi gadus strādāju skolotāju kooperatīvā par grāmatvedi. Bez tam nodevos sa-

biedriskam darbam. Mani ievēlēja amatos studentu padomē, uzņemos redakcijas sekretāra pienākumus akadēmiskā laikrakstā "Universitas". Bija starplaikā kādos periodiskos izdevumos iespiesti pāris mani rakstiņi (viens par Vili Olavu), bet intensīva rakstīšana radās "Universitas" slejās. Pirmo piecu gadu laikā būs rets "Universitas" numurs, kur nebūtu manu rakstu.

Darbs redakcijā man deva iespēju tuvāk iepazīties ar iespēšanas lietām. Daudz vērtīgu aizrādījumu ieguvu no Valtera un Rapas spiestuves vadītāja K. Miškes. Lasīju poligrafiskās rūpniecības arodgrāmatas. Kad mani ievēlēja par Studentu grāmatnīcas priekšnieku, man nācās nokārtot kādu ieilgušu strīdu ar vācu grāmatnieku biržu, kas aizliedza vācu apgādiem pārdot grāmatnīcai viņu izdevumus. Lai šo lietu izpētītu, lasīju arodliteratūru par vācu grāmatniecību. Jutos tik kompetents, ka lasīju referātus grāmatnieku sanāksmēs un kursos. (1943. un 1944. gadā rediģēju grāmatnieku un bibliografu izdevumu "Latvju Grāmatnieks").

Man bija arī citas intereses. Par tām liecina Studentu grāmatnīcas apgādā iznākuši 2 sējumi ar manis rediģētajiem Valdemāra rakstiem. Līdzekļu trūkuma dēļ Valdemāra rakstu izdošana apstājās.

Man bijusi arī iespēja vadīt lielus un nozīmīgus apgādus. 1937. g. valdība nodibināja īpašu fondu universitātes mācības grāmatu izdošanai. Mani aicināja par apgāda tehnisko vadītāju. Darbs sāka tikko attīstīties, kad lielnieki to 1940. g. likvidēja.

Otra iespēja radās 1942. gadā, kad mani iecēla par apgāda "Latvju Grāmatas" vadītāju.

Tagad vadu biedrības "Sējējs"

apgādu, kas dod reliģiska saturā grāmatas trimdas latviešiem un mēnešrakstu "Ceļa Biedrs". Visos šais apgādos esmu laidis klajā apm. 500 grāmatu. Grāmatniecība tomēr man nav bijusi galvenā nodarbošanās. Par savu īsto vietu uzskatu tomēr kanceli. Daudzo blakus interešu dēļ teoloģijas studijas ieilga un brīžiem pat pilnīgi apstājās, bet es tās tomēr nobeidzu. Interese par pagātņi, kas mani saistījusi jau kopš bērības, mani tuvināja baznīcas vēsturei. Biju profesora L. Adamoviča asistents. Ja nebūtu dzimtene jāatstāj, droši vien es tagad būtu mācības spēks teoloģijas fakultātē. Neskumstu tomēr. Teologa istā vieta ir kancele.

Nav bijis lemts man stāvēt lielas draudzes priekšā. Ir iznācis kalpot nelielām latviešu grupiņām. Bet arī par to neskumstu. Arī iespiestais garīgais vārds ir kanceles sludinājums, tikai savā īpašā veidā. Un pie šī sludinājuma autors un izdevējs iet roku rokā – abi ir nepieciešami. Esmu rakstījis "Svētdienas Rītā", "Ceļā", "Baznīcas ziņās", "Mājas Draugā", "Ceļa Biedrā", Baznīcas kalendārā, dažādos krājumos un laikrakstos. Esmu pielicis savu roku pie dziesmu grāmatas u. c. garīgu izdevumu klajā laišanas. Vajadzība pēc garīgām dziesmām ir ierosinājusi turpināt tos mēģinājumus dzejā, ko drīz pēc desmitā dzīvības gada biju licis pie malas. Gandrīz visas dziesmas (un laba daļa citu rakstu) ir radušās vilcienā un autobusā, jo tālie aprūpes braucieni aizņem daudz no tā laika, ko varētu pavadīt pie rakstāmgalda. Žēl tikai, ka šādos apstākļos nav iespējams paveikt kāda lielāka apmēra darbu. Bet paldies Dievam arī par mazumu. Bērības sapņi tomēr kaut cik ir piepildījušies!

HERMANIS KREICERS

Pašam sevi aprunāt ir grūtāk nekā citus: gadās, ka citus pazīstam labāk nekā sevi. Parastimums ir divi mēri – sev saudzīgāks, citiem stingrāks. Tāpēc ir labāk skicēt vairāk "ārējo foto" un būt atturīgam sava garīgā veidola tēlošanā.

Neesmu īsts rakstnieks. Ja tik vien būtu sagrēkojis, kā ar rakstiem, tad tam elles skrīveritīm, kas reģistrē cilvēku nedarbus, no manis liela prieka nebūtu. Jaunībā un arī vēlāk šis tas gan ir tiecīes izskanēt dziesmā vai izteikties stāstā, taču pašam ir bijis jāatzīst, ka tā ir labi, ja necīla viduvējība, kādas pietiek arī bez manējās.

Mans dzīves stāsts sākas 1895. gada 22. novembrī rentes saimnieka ģimenē. Esmu izgājis pilnu lauku darbu kursu, sākot ar cūkgana pienākumiem un beidzot ar puīša darbiem. Līdztekus savu tiesu esmu devis arī nedarbiem: kāpis kokos, delverējies, arī vieg-

lāk un smagāk samīlējies.

Skolās biju diezgan sekmīgs kā mācībās, tā blēnās. Vienīgais diveniēks, kas skolās gadījies, bija skolotāju seminārā, pusgada atzīmē – uzvedībā. Tas gan bija sevišķs gadījums, kas varēja beigties ar izslēgšanu, taču izgāja labi.

Pirmā Pasaules karā vecāki aizvadīja visus trīs dēlus. Pārņācu tikai es viens. Dabūju izmaršēties cara gvardē, latviešu strēlniekos, kara skolā, krievu pulkā un Latvijas armijā. Kā krievu, tā Latvijas armijā dabūju arī pa piemiņai – ievainojumam. Jāliecina tomēr Anšlava Egliša vārdiem – es nebiju varonis.

Pēc kara izšķiros atsākt skolotāju darbu. Apsievojos. Diezgan saderīgi vadām kopā jau 38. gadu, un nu jau esam droši, ka turēsim laulības ceremonijā doto solījumu – nešķirties, "iekams tas Kungs pats mūs šķirs caur laicīgu nāvi". Bērnu man nav, bet pabēr-

ni un audžu bērni ir sagādājuši gana rūpju, prieku un bēdu.

Studēju Latvijas Universitatē pedagoģiju; interesējos arī par rakstniecību, vēsturi, kultūras un

politiskiem jautājumiem. Par tiem esmu publicējis tā laika periodikā. Maisījos arī sabiedriskajā dzīvē, sevišķi skolotāju aprindās; strādāju pie skolu grāmatām. Pāris gadus biju Rīgas pilsētas Izglītības valdes Skolu daļas vadītājs. Dzīvē un darbībā pieredzētais un izvērtētais deva vielu "Dzīves mācībai".

Seko Otrā Pasaules kara bangojums, DP laiks, kuģošana pāri lielajiem ūdeņiem un dzīve šinī krastā.

Kam gan bijuši bagātāki mūži, kā manai paaudzei? Aiz uskaitītām ārējām norisēm ir liels raibums un nemiers. Tur draugu pulks, arī pa nedraugam, guvumi un vilšanās, mīlestība, liksme, sāpes. Mazs atspulgs no tā ir atmiņu stāsti "Ceļi un gājēji". Varbūt vēl kas rasies, dažas ieceres ir.

Bet diena jau iegājusi vakarā.

Kā "Skroderdienu" Dūdars savas cerības esmu sasējis nastiņā un noguldījis lādes dibenā. Neloloju nekādu illūziju ne par šo, nedz viņu sauli, neturu naida un bez rūgtuma panesu dažkārt garīgu vientulību. Bagātākais romāns un krāsnākā dzeja tomēr ir un paliek dzīvā dzīve. Tur katrs rakstam kādu nieka rindiņu; tai arī mana pazemīgā kalpošana.

Vēciem ērgļeniēšiem bija tāda dzīves ziņa: turies, cik vari, un, kad vairs nevari, tad vēl bišķi. Tai varētu pievienot: bet neesi kā nesmailkājūtīgs ciemiņš, kas neprotas laikā atvadīties; ej ar smaidu, bez īgnuma un stenēšanas, svētīdams dzīvi, kas bija un būs arī bez tevis.

Ave, vita!

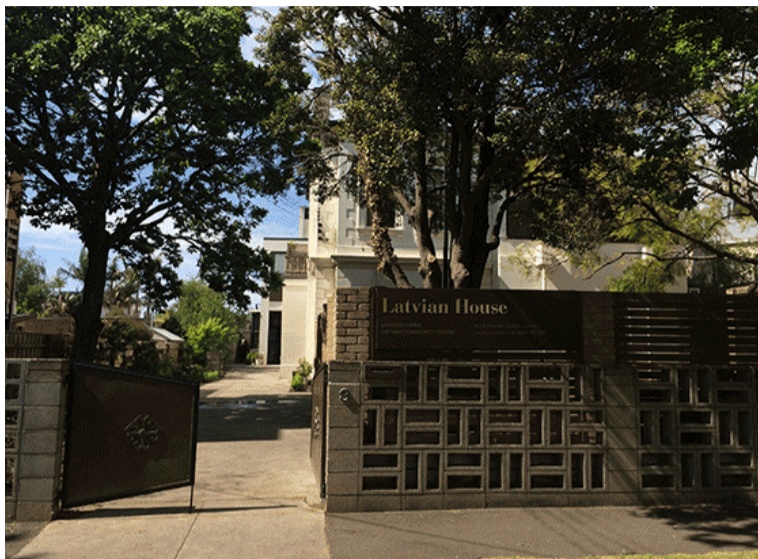
No grāmatas "Pašportreti", sastādījis Teodors Zeltiņš. Grāmatu Draugs, 1965.

VITA
GAIĶE

Uz nākamajām Austrālijas Kultūras dienām top interesants projekts, kuŗā iesaistīti ne tikai latvieši Austrālijā, bet arī no Latvijas un pat Kanadas. Tā ir kādreizējās melburnietes, tagad nu jau 30 gadus Latvijā dzīvojošās Brigitas Strodas izlolota ideja veidot izrādi par Melburnas latviešu centru, kas atrodas ļoti raibā rajonā. Izrādes nosaukums ir "Dickens Street – the Other", jo Latviešu nams atrodas Dickensa ielā, koloritā St. Kilda rajonā. Savukārt "the Other" liek uzsvāru uz "citādnieku" – ne gluži vietējā sabiedrībā iederošu. Latviešu nams šajā rajonā esot bijusi droša vieta, kur būt citādam.

Projektu veido Latvijas kultūras organizācija INITIUM, un tajā bez Brigitas Strodas piedalās dzīvesstāstu pētniece, folkloriste Ilga Vālodze Ābele, kas 2022. gada pavasarī viesojās Melburnā, lai veiktu dzīvesstāstu intervijas, sakopotu materiālus par Melburnas Latviešu namu un citām nozīmīgām vietām.

Projekta galvenā producete Ieva Niedre kādā intervijā raidījumam "Globālais latvietis. 21. gadsimts" iepazīstinājusi ar organizācijas darbību. INITIUM ir dibināts 2016. gadā un tā ir platforma radošām iecerēm. Viņu darbībai ir trīs galvenie virzieni. Viens ir profesionālas mākslas producēšana, uzsvāru liekot uz neierastākiem formātiem, piemēram, noteiktai vietai pielāgotu iestudējumu veidošana, koncertprogrammu radīšana netipiskās vietās – uz ūdens, mežā. Otrs virziens ir apkaimju

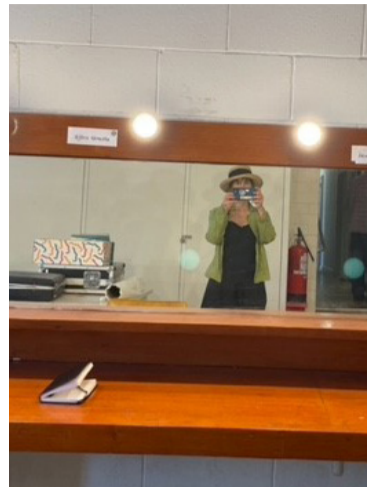
Melburnas Latviešu nams

Melburnas latviešu nama otra ieeja no pagalma puses

Citādnieki Dikensa ielā

Top vērienīga izrāde par Melburnas latviešu namu

Baņuta Rubesa latviešu nama aizskatuvē

Brigita Stroda, Ieva Niedre un Baņuta Rubesa

attīstība, šobrīd pievērsot uzmanību Āgenskalna attīstībai Rīgā. Un trešais virziens, kas attiecas

uz šo projektu, – laikmetīgs kopienas teātris, kur kopā ar profesionāliem māksliniekiem, režisoriem, dramaturgiem, choreografiem, komponistiem veido iestudējumus par un ap konkrētām sabiedrības grupām.

Brigita Stroda šajā raidījumā paskaidro par savas idejas aizsākumiem. Viņu uztrauc, ka drīz tie cilvēki, kuŗi bija spiesti pamest Latviju, būs zuduši kopā ar saviem stāstiem. Tāpēc mums vajag tos saglabāt, kā arī izrādīt cieņu viņu dzīvēm. Brigita uzsvē, ka, viņasprāt, Austrālija ir viena no divām reāli multikulturālām zemēm (otra būtu Kanada). Šī daudztautību būtība ir sen pazīstama Austrālijā, bet latvieši ir no tā attālināti. Visus šos gadus latvieši Melburnā St. Kilda rajonā godīgi, rosīgi, bet klusi un noslēgti darbojušies, neieklājoties vietējā kopienā, tāpēc tagad ir pienācis laiks pastāstīt austrāliešu sabiedrībai, kas mēs esam, un parādīt, kas tajā Melburnas Latviešu nama zālē ir noticis 70 gadu laikā! Viņas mērķis ir stāstīt istus stāstus par reāliem cilvēkiem.

Ilga Vālodze Ābele atklāj, ka viņai bija prieks parāllēli teorētiskām studijām rast iespēju strādāt praktiski, savākt stāstus, kas atklāj, kā dažādi vēsturiski notikumi ietekmējuši konkrētus cilvēkus. Strādājot pie šī projekta, viņai bijis svarīgi redzēt un piedzīvot to, kā Latviešu nams Melburnā dzīvo šobrīd.

Radošai komandai šī gada sākumā pievienoties uzaicināta arī Kanadas latvieti – režisore

un dramaturģe Baņuta Rubesa, kuŗas uzdevums būs visas šīs daudzās interviju stundas savīt izrādē. Viņa ar INITIUM ir jau sadarbojusies vērienīgā projektā "Latvijas stāsti. Šekspīrs satiek Blaumani". Ieva Niedre atzīst, ka Baņutas Rubesas pievienošanās komandai ir liels ieguvums ne tikai tāpēc, ka viņa ir talantīga režisore, bet arī tāpēc, ka dzimusi un savu jaunību vadījusi ārpus Latvijas.

Radošā komanda atkārtoti uz Melburnu devās šī gada sākumā, lai turpinātu darbu pie projekta.

Atgriezies no ceļojuma, Baņuta Rubesa dalījās iespaidos par projektu un piedzīvoto Austrālijā: "Es biju gan Melburnā, gan Adelaidē, gan Austrālijas 3x3 un vasaras vidusskolā. Aizbraucu arī uz Tasmāniju, bet ne sakarā ar šo projektu.

Pirmo reizi Austrālijā ciemojos 1984. gadā, kad Vispasaules latviešu jaunatnes kongress (VLJK) mani uzaicināja uz Austrāliju ar kongresmam speciāli radītu monoizrādi ar nosaukumu "Pēdējie latvieši", kur es uzstājos kopā ar dažiem brīvprātīgajiem un kas arī lika publikai ceļot no zāles līdz tenisa laukumam.

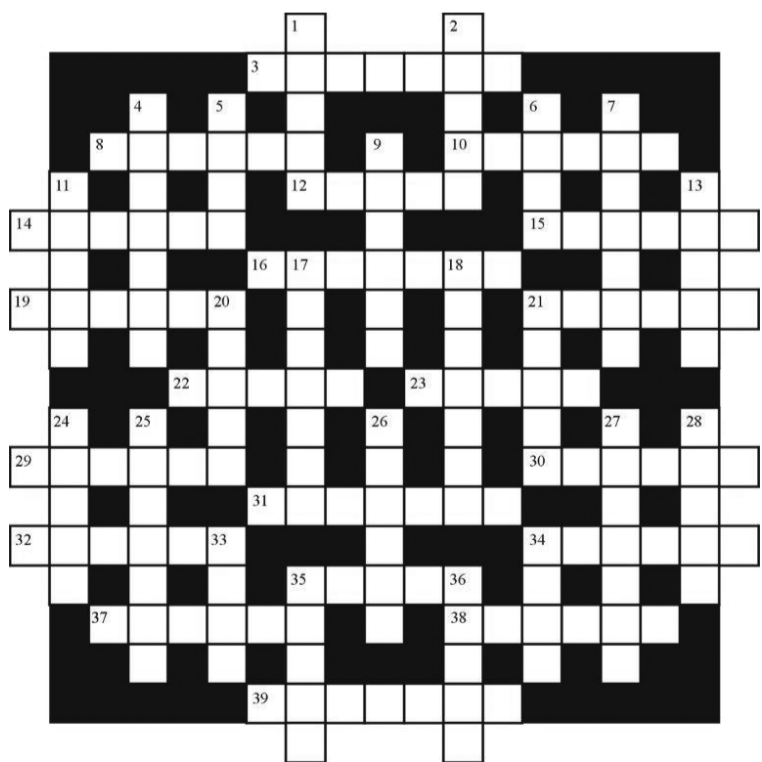
Daži Melburnas latvieši man bija pazīstami no šī senā brauciena, bet vispār šis bija pavisam jauns piedzīvojums un ieguvu iespaidu pārpilnību. Varbūt pirmais un galvenais iespaids ir tas, ka Melburnas latviešu centrs ir ļoti glīta, skaisti atjaunota ēka ar iespaidīgu kafējnicu, kuŗā darbojas 80 brīvprātīgie, ļoti patīkamā pilsētas rajonā un, kas mani visvairāk iespaidoja, ar funkcionējošu skatuvi un ar latviešu teātra ansambli, kas ir taisījis izrādes jau 70 gadus un var lepoties ar līdz 2023. gada sākumam iestudētām 135 izrādēm. Dabūju arī pastrādāt ar vietējiem latviešu aktieriem, kas bija gan iedvesmojoši, gan vienkārši jautri. Melburnā dabūju arī iepazīties ar Jāni Balodī, kas ir profesionāls Austrālijas dramaturgs un ir laidis klajā triloģiju par latviešiem Austrālijā.

Kopā ar fondu INITIUM no Latvijas grasāties iestudēt izrādi kopā ar melburniešiem, gan jauniem, gan veciem. Tā būs, ko sauc par *site-specific* jeb promēnādes teātris, citos vārdos, – izrādes laikā publika ceļos caur namu. Tā kā izrāde ir plānota tūlīt pēc Kultūras dienām nākamā gada sākumā, tad jācer, ka vēl būs spēks taisīt teātri. Klāt pieaicināsim vienu austrāliešu nelatvieti – aktieri, vienu cirka mākslinieku un vietējo scenogrāfu. No Latvijas mums brauks līdzī izcilais mūziķis un komponists Jēkabs Nīmanis. Projekts vēl ir agrīnā stāvoklī, protams, un vēl vācam gan idejas, gan kadrus, gan līdzekļus."

Jāpiezīmē, ka projektu jau atbalsta Valsts kultūrkapitāla fonds, Austrālijas latviešu teātris un Latviešu kultūras biedrība *Tilts*, kā arī personīgi fināncējumi, tomēr tik vērienīgam projektam līdzekļi vēl arvien ir nepieciešami.

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Horizontāli: 3. Skarlatīna. 8. Sievietes vārds (maijā). 10. Grišļu dzimtas lakstaugs. 12. Asinsrites orgāns. 14. Sporta spēle. 15. Sastiprinājuma elementi. 16. Elpošanas orgāns. 19. Karpu dzimtas zivs. 21. Dzēriens no raudzēta ķēves piena. 22. Dienakts daļa. 23. Skatuves deļa. 29. Stumbrs

ar diviem žuburiem. 30. Atvirze. 31. Rudens puķes. 32. Tveice. 34. Nestabils. 35. Lašveidīgo kārtas zivs. 37. Neveikls cilvēks. 38. Tauriņziežu dzimtas pākšaugi. 39. Pārvērsta sejas izteiksme.

Vertikāli: 1. Akūta infekcijas slimība. 2. Lielākais cilvēka dziedzis. 4. Vēdergrāzes. 5. Ref-

lektoriska sejas muskulatūras saraušanās. 6. Zema sieviešu balss. 7. Tuvākā apkārtnē. 9. Gaudaugu auglis. 11. Sporta apavi. 13. Paliels dzeramais trauks. 17. Ēdienreize. 18. Ēdama gliemene. 20. Liela ģimene. 21. Sagriezti, izžāvēti kokosriekstu kodoli. 24. Posms kādā procesā. 25. Īris. 26. Grumbas. 27. Sūreņu dzimtas lakstaugs. 28. Ar īpašiem noteikumiem saistīta nodarbība, izklaidēšanās vai sacensība. 33. Dvaša. 34. Dzeltēnā ūdensroze. 35. Jūrmalas pilsētas daļa. 36. Neliels krustziežu dzimtas lakstaugs.

Krustvārdu miklas nr. 9 atrisinājums.

Horizontāli: 4. Liesa. 5. Karaša. 7. Salons. 10. Ideja. 11. Kāgors. 12. Kafija. 13. Pierast. 16. Lauska. 19. Taksis. 22. Citrons. 23. Baumas. 24. Ienīst. 25. Ietaise. 26. Metiss. 28. Lauris. 30. Saskare. 35. Padoms. 37. Lapene. 38. Kursi. 39. Sūtība. 40. Kājaks. 41. Raust.

Vertikāli: 1. Slaisti. 2. Peles. 3. Pasakas. 5. Kakadu. 6. Roga. 8. Osis. 9. Starts. 14. Estētes. 15. Afonija. 17. Agave. 18. Krams. 20. Aleja. 21. Iesmi. 27. Tirpas. 29. Rudens. 31. Auskars. 32. Relikts. 33. Adīt. 34. Ieva. 36. Kraut.

Skolotājs. Krusttēvs. Kārlis Buks.

(Turpināts no 2. lpp.)

Nebūtu godīgi, ja es nepiemīnētu tās dažas reizes, kad krusttēvs kā klases audzinātājs ne bez pamatīgām pūlēm izpestīja vairākus savus audzēkņus no lielām nepatīkšanām par svečīšu dedzināšanu pie Čakstes pieminekļa. Kaut šodien tas izklausās neiedomājami, tai laikā šāda nevainīga nodarbe iesaistītajām personām draudēja ar ļoti smagām sekām. Kas, kā un kur tika darīts, īsti nezinu, jo vecāki to apsprieda pusčūkstus un pusvārdiem, bet rezultātā jauniešu nākotne bija glābta. Jāsaprot arī, kāds risks tas bija pašam glābējam, ņemot vērā viņa ne visai "tīro" biogrāfiju.

Skolotājs ar savu klasi

Krusttēvam bija samērā plašs draugu un tuvu kolēģu loks. Par spīti telpu šaurībai tika ne vien daudz dziedāts, bet pat dejots (!). Krusttēvā savādā veidā cieši sadzīvoja neviltota sirsniņa un bezmēra devīgums ar tādu kā angļu lorda vēsu atturību. Viņam nevarēja tā vienkārši pieskriet klāt un nobuot uz vaiga. Tādēļ jo īpaši man atmiņā palikušas reizes, kad šī neredzamā distance uz kādu mirkli pagaisa. Sevišķi spilgti es un manas draudzenes atceras manu deviņpadsmito dzimšanas dienu, kad pēkšņi atvērās istabas durvis un pa tām ienāca krusttēvs ar lielu nēģu šķīvi rokās, piesēdās pie galda un kopā ar mums iedzēra pa glāzīti. Bet pats galvenais nāca pēc tam, – viņš nelūgts izcēla savu magnetofonu (mums nevienam toreiz tāda nebija) un uzlika lenti ar slaveno grieķa Zorbas deju sirtaki, mēs visi ar krusttēvu centrā satvērāmies sākuma pozīcijā un ar neiedomājamu entuziasmu metāmies trakajā dejā. Tā bija neapstrādāta sajūsmā, deju atkārtotām reizes trīs četras. Un tad viss pēkšņi uz rāvienu beidzās un palika sajūta, – vai kas tāds maz bija noticis? Lai cik noslogots savā pedagoga darbā krusttēvs būtu, viņam bija interese arī par citām nodarbēm. Viņš ļoti labi zina, bet pavisam nopietni pievērsās tēlniecībai, apmeklējot mākslinieces Līzes Dzeguzes studiju Mazajā Ģildē. Nodarbības notika senās celtnes pagrabstāvā, tāpēc krusttēvs, vakaros dodoties uz studiju, mēdza teikt: "Es aizeju uz pagrabu!" Veidoti tika gan lielformāta darbi ģipsi un šamotā, gan darināti nelieli kokgriezumi. Studijas gadskārtējās izstādes VEF Kultūras pili neiztrūkstoši tika eksponēti arī krusttēva darbi. Vēl pie krusttēva prasmēm jāmin viņa sasniegumi kulinārijā,

piemēram, īpaši izslavētas bija viņa darinātās šokolādes desas, tāpat olu likieris un citi gardumi. Rīgas 49. vidusskolā krusttēvs izaudzināja septiņus izlaidumus, no viņa skolniekiem nākuši ministri, diplomāti, izcili ārsti, aktieri un režisori, dzejnieki un komponisti, angļu valodas pasniedzēji, arī vienkārši krietni cilvēki. Man ir prieks, ka bijušie skolnieki parūpējās, lai mūža vakarā viņu skolotājs nokļūtu zemē, kuras valodu viņš bija tik sekmīgi mācījis. Viņš izdzīvojis gan pa Londonu, gan Līdsu un citām pilsētām, noskatījās Šekspīru Londonas Nacionālajā teātrī.

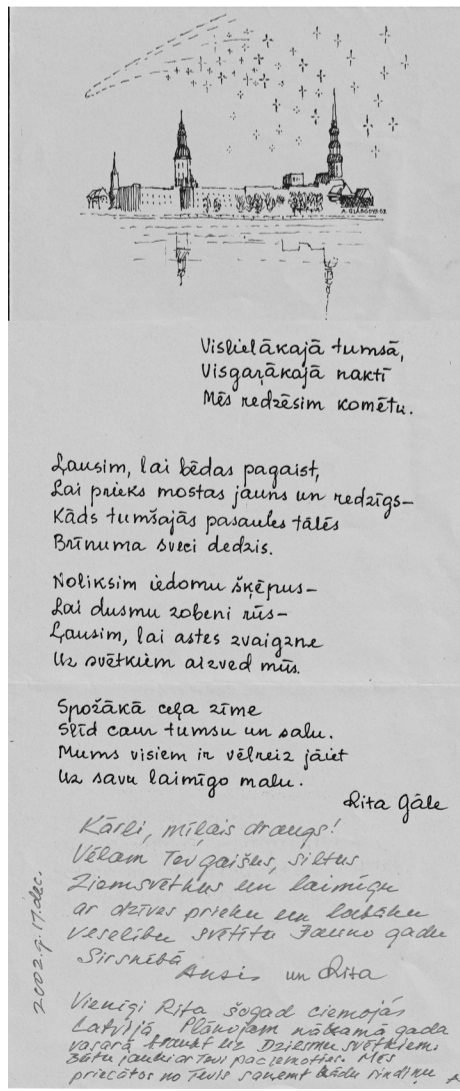

Darbā pie topošās skulptūras

tik smalkjūtīgi, lai nebūtu jājūtas parādnieci. Diez' vai es bez viņa atbalsta būtu varējusi izbaukt tik daudzās ārzemes un atļauties daudz ko citu. Tāpēc patiešām kā likteņa dāvanu uztvēru iespēju kaut nedaudz atmaksāt viņam ar šīm mazajām svinībām, kurās klātesošie un viņš pats atzina, ka darbīgais mūžs nav bijis velts. Pēc diviem mēnešiem – 11. decembrī viņa sirds pārstāja pukstēt. Uz bērēm II Meža kapos bija sanācis melnais tūkstotis pavadītāju, par ko šokā bija kaprači, jo viņi iepriekš bija brīdināti, ka jānobērē būs viens no nabagmājas atvests vecītis, iespējams, tikai ar pāris pavadītājiem. Šķirstā viņam līdzī ieliku pēdējo pārstrādāto angļu gramatikas izdevumu. Kapličā Šarla Guno "Ave Maria" dziedāja krusttēva dievinātā skolniece operdziedone Elga Brahmane, kuru mums nebija izdevies sameklēt, bet kura bija atnākusi uz savu galvu un izpildīja sava skolotāja pēdējo gribu. Krusttēvs tika apglabāts līdzās vecākiem, par kuriem bija nesavtīgi gādājis savas dzīves laikā. Kapu aizrauka viņa bijušie skolnieki, tostarp toreizējais Veselības ministra vietnieks Viesturs Boka. Pensionētais skolotājs pēdējā ceļā tika pavadīts ar tādu godu kā Tautas mākslinieks. Nākamajā krusttēva dzimšanas dienā kapavietā atklājam piemiņas akmeni ar uzrakstu "Skolotājam Kārlim Bukam, viņa tēvam Eduardam un mātei Annai". Bet par godu krusttēva 80 gadu jubilejai savikšņu piemiņas sarīkojumu Teātra muzejā, uz kuru

sanāca ļoti daudz viņa tuvinieku, kolēģu, bijušo skolnieku un kurā centrālo vietu biju atvēlējusi skaitma opermūzikas koncertam. Punktu savai atmiņai skicei es gribu pielikt ar krusttēva sevišķi mīlētā un bieži citētā dzejnieka Šellija rindām, kuras, krusttēva roku pārrakstītas, atradu viņa papīros:

*Mēs mākoņi, kas mēness vaigu skaram,
Kas steigā drūzmēdamies skrejām.
Vien mirkli atmirdzēt mēs naktī varam,
Uz neatgriešanos tad tumsā ejam.*

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSĻUDINĀJUMIEM:
● 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU ĻUDINĀJUMS:
● NB! 60 eiro

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk: 9-13)
Tāl. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.
● par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
● par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
● 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur Brīvās Latvijas
mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.
Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem Brīvās Latvijas lasītājiem,
kuji tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā ver-
sijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas
latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri
gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās
pašas, kas kopš 2001. gada bijušas ko-
pīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu
no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn.
EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:
AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privāto
sludinājumi** maksā EUR 6,-, par 10 mm
augstu vienslejiņā platumā aizņemtu
telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm)
EUR 60,-

Komerčiālie sludinājumi EUR 12
par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai seg-
vārdu parakstītos rakstos izteiktās do-
mas nav katrā ziņā arī redakcijas do-
mas. Par līdzstrādnieku honorāriem
nepieciešama iepriekšēja vienošanās.
Par publikācijas minēto faktu preci-
zītāti atbild autors.

**Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā –
SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154**

SPORTS SPORTS SPORTS

BLUGERU AIZMAINĀ
NO "PENGUINS" UZ
"GOLDEN KNIGHTS"

Centra uzbrucēju **Teodoru Bļugeru** ceturtdienas rītā pēc Latvijas laika aizmainīja no Nacionālās hokeja līgas (NHL) kluba Pitsburgas "Penguins" un Lasvegasas "Golden Knights" vienību. Par latvieša iespējamo došanos prom no Pitsburgas baumoja jau kādu laiku, bet nu tas tiešām noticis.

"Penguins" par Bļugeru saņēma aizsargu Pīteru Diliberatori, kā arī 2024. gada trešās kārtas drafta izvēli. Bļugeru droši var dēvēt par "Penguins" sistēmas audzēkni, vismaz NHL apcirkņos, jo tieši šī komanda latvieti izvēlējās 2012. gada drafta otrajā kārtā ar 52. Numuru. NHL viņš debitēja 2018. gadā. Tā bija sezona, kad līgai pievienojās un Stenlija kausa finālā spēlēja viņa jaunais klubs "Golden Knights". 28 gadus vecais Latvijas uzbrucējs šosezon 45 spēlēs Pitsburgas kluba rindās izcēlās ar desmit punktiem, gūstot divus vārtus un atdotot astoņas rezultatīvas piespēles. Pēc šīs sezonas Bļugeram beigtos divu gadu līgums ar "Penguins" par 2,2 miljoniem ASV dolāru sezonā un viņš kļuvis par neierobežoti brīvo aģentu.

LATVIJAS BIATLONISTAM
MISEM KARJERAS
REKORDS

Latvijas biatlonists **Edgars Mīse** ceturtdien Čehijā Pasaules kausa biatlonā posmā desmit kilometru sprintā izcīnīja 42. vietu, bet izlases līderis Andrejs Rastorgujevs ierindojās tikai 59. vietā. Uzvarēja Tingness Bē, kurš abās šaušanās bija nekļūdīgs un finišu sasniedza pēc 22 minūtēm un 39,6 sekundēm. Viņš arī bija ātrākais piecās iepriekšējās Pasaules kausa sprinta sacensībās šosezon, kā arī triumfēja šajā disciplīnā pasaules čempionātā. Otro vietu ieņēma viņa brālis Tarjei Bē. Viņš arī abās ugunsliņijās šava nekļūdīgi, taču finišēja par 30 sekundēm vēlāk nekā Jūhanness Tingness Bē. Labāko trijnieku noslēdza vēl viens norvēģis Vetle Šostads Kristiansens, kurš reizi kļūdījās stāvus šaušanā un uzvarētājam piekāpās minūti un 15,2 sekundes. Vislabāk no trim Latvijas biatlonistiem veicās Misem, kurš sašāva visus desmit mērķus un ierindojās 42.vietā, uzvarētājam zaudējot divas minūtes un 49,4 sekundes. Šī pozīcija viņam ir karjeras labākais rezultāts. Ie-

priekšējais bija sprinta sacensībās šajā sezonā Antholcā izcīnītā 47. vieta. Iedzišanai ar izcīnīto 59. vietu kvalificējās arī Rastorgujevs, kurš trīs reizes kļūdījās šaušanā guļus un divreiz šaušanā stāvus. Viņš no Bē atpalika trīs minūtes un 22,9 sekundes.

BENDIKA UN
RASTORGUJEVS PASAULES
KAUSA POSMA BIATLONĀ
JAUKTAJĀ PĀRU STAFETĒ
FINIŠĒ TREŠAJĀ VIETĀ

Latvijas biatlonisti **Baiba Bendika** un **Andrejs Rastorgujevs** svētdien Čehijā Pasaules kausa posma noslēgumā jauktajā pāru stafetē izcīnīja trešo vietu. Uzvaru svinēja norvēģi Marte Ulsbū-Reiselanna un Vetle Šostads Kristiansens, kuri par 17,6 sekundēm apsteidza Šveices biatlonistus Amī Basergu un Niklasu Hartvegu. Latvijas duets piekāpās uzvarētājiem 29,5 sekundes, sasniedzot labāko rezultātu jaukto pāru stafetē Latvijas vēsturē. Bendikai pirmajā šaušanā guļus nekļūdījās, bet šaušanā stāvus viņai nācās izmantot vienu rezerves patronu, lai aizvērtu visus mērķus. Pēc tam trasē devās Rastorgujevs, kurš uz savu pirmo šaušanu guļus ieradās trešajā vietā un veiksmīgi aizvēra visus mērķus. Šaušanā stāvus Latvijas biatlonists izmantoja vienu rezerves patronu, stafeti Bendikai nodot otrajā pozīcijā. Veicot savu otro etapu, Bendikai šaušanā guļus bija nepieciešamas divas rezerves patronas, bet šaušanā stāvus viņa izmantoja trīs rezerves patronas. Noslēdzošo stafetes posmu Rastorgujevs sāka astotajā vietā, atpaliekot no līdera 30 sekundes. Viņš pirmspēdējā ugunsliņijā šava nekļūdīgi, kas ļāva pakāpties uz ceturto pozīciju. Noslēdzošajā šaušanā, lai aizvērtu visus mērķus, Rastorgujevam nācās izmantot

divas rezerves patronas, taču tas neliedza izcīnīt trešo vietu. Kopumā latvieši izmantoja deviņas rezerves patronas un neveica soda aplū, kamēr uzvarētājiem bija nepieciešamas septiņas rezerves patronas.

EIDUKA IZCĪNA 17. VIETU
PASAULES ČEMPIONĀTĀ
30 KILOMETROS
KLASISKAJĀ STILĀ

Latvijas distanču slēpotāja **Patricija Eiduka** sestdien Planicā pasaules čempionātā 30 kilometros klasiskajā stilā ar kopēju startu izcīnīja 17. vietu. Uzvaru pārliecinoši izcīnīja zviedriete Eba Andešsone, kura finišu sasniedza stundā 22 minūtē un 18 sekundēs. Otro vietu ieņēma norvēģiete Anne Hjersti Kalvo, zaudējot uzvarētājam 53 sekundes, bet Zviedrijas slēpotāja Frīda Karlsonē piekāpās tautietei 54,2 sekundes un noslēdza labāko trijnieku. Savukārt Eiduka distancē vidusdaļā spēja pakāpties uz 13.vietu, taču pēc tam noslidēja uz 17. pozīciju, kuru saglabāja līdz finišam. Viņa distanci veica stundā 26 minūtēs un 4,1 sekundē un piekāpās labākā rezultāta īpašniecei trīs minūtes un 46,1 sekundi. Iepriekšējās divās individuālajās disciplīnās šajās meistarsacīkstēs Eiduka bija pirmajā divdesmitniekā, izcīnot 11. vietu 15 kilometru skiatlonā un 19. pozīciju desmit kilometru distancē ar atsevišķu startu brīvajā stilā.

CAUNE EIROPAS
VIEGLĀTLĒTIKAS
ČEMPIONĀTĀ TĒLPĀS
IEKĻŪST FINĀLĀ
3000 METROS

Latvijas skrējēja **Agate Caune** Stambulā Eiropas vieglatlētikas čempionātā tēlpās iekļuva finālā 3000 metru distancē. Sākusi skrējieni astotajā – devītajā vietā,

Caune pēc veiktiem 500 metriem atradās skrējiena vadībā, šo pozīciju ar nelielu pārtraukumu saglabājot līdz veiktiem diviem kilometriem. Beidzamajā kilometrā viņa ilgāku laiku bija septītā, apli pirms finiša izvirzījās sestajā vietā un finiša taisnē apdzina Kenijā dzimušo Jaseminu Canu jeb dzimtajā vārdā Vivianu Jemutai, kura ir trīskārtēja Eiropas čempione un sudraba medaļas ieguvēja 2017. gada Eiropas čempionātā tēlpās. Skrējienā ar rezultātu astoņas minūtes un 59,28 sekundes uzvarēja vāciete Hanna Kleina, kura par 0,37 sekundēm apsteidza itālieti Nadju Batokleti un par 1,05 sekundēm – nīderlandieti Maurēnu Kosteri. Visu 23 skrējēju konkurencē valmierietei 11. labākais laiks. Finālā no katra skrējiena iekļuva sešas ātrākās skrējējas un vēl trīs labāko rezultātu īpašnieces. 18 gadus vecajai Caunei šī ir debija Eiropas pieaugušo čempionātā tēlpās. Šogad viņa Latvijas čempionātā tēlpās sasniedza jaunu Latvijas U-20 rekordu – 8:59,28. Šis rezultāts Eiropas rangā latvietei ļāva atrasties 25. pozīcijā. Caune ir sestā Latvijas skrējēja, kuras rezultāts šajā distancē ir ātrāks par deviņām minūtēm. Latviju Eiropas čempionātā tēlpās 400 metru sprintā pārstāvēs arī Gunta Vaičule un Iļja Petrušenko.

VISMANE ARGENTĪNĀ
UZVAR W-25 LĪMEŅĀ
DUBULTSPĒĻU TURNĪRĀ

Latvijas tenisiste **Daniela Vismane** sestdien Argentīnā uzvarēja Starptautiskās Tenisa federācijas (ITF) Tukumanas W-25 turnīra dubultspēļu sacensībās. Vismanes un ukrainietes Valērijas Strahovas duets, kas turnīrā bija saņēmis pirmo numuru, finālā ar rezultātu 6-3, 3-6, 13:11 pārspēja argentīnietes Gijerminu Najū un Huliju Rjeru. Finālā sasniegšanai bija nepieciešams aizvadīt trīs kārtas, taču Latvijas un Ukrainas duetam pietika ar divām uzvarām, jo ceturtdaļfinālā pretinieces neizgāja kortā. Uzvara turnīrā dod 50 WTA dubultspēļu ranga punktus. Vienspēļu sacensības Vismane noslēdza trešajā

kārtā, tiekot pie pieciem ranga punktiem. Vismanei ITF tūrei ir pa trīs tituliem vienspēlēs un dubultspēlēs.

DRAMATISKĀ
FINĀLSPĒLES GALOTNĒ
UZVAR TARTU "BIGBANK"

Baltijas līgas finālspēlē volejbolā Tartu "RTU Robežsardze"/"Jūrmala" ar 2-3 (25:18, 22:25, 25:20, 20:25, 20:22) piekāpās Tartu "Bigbank". Uzvarētāja noskaidrošanai bija nepieciešams piektais sets, kura sākumā abas komandas spēlēja līdzvērtīgi, nespejot gūt lielāku pārsvaru par vienu punktu. Seta vidusdaļā "RTU Robežsardze"/"Jūrmala" iekrāja divu punktu pārsvaru (7:5), bet turpinājumā mājniekiem izdevās atspēlēt un panākt neizšķirtu 14:14. Pēc tam abas komandas apmainījās ar gūtiem punktiem, neizmantojot vairākas mačbumbas, taču Tartu "Bigbank" spēja tikt pie diviem punktiem pēc kārtas un piektajā setā gūt panākumu ar 22:20. Latvijas vienībā par finālspēles labāko spēlētāju tika atzīts Roberts Kļaviņš. Uzvarētāju rindās rezultatīvākais ar 20 punktiem bija Timo Lehmušs, kurš tika atzīts par finālspēles vērtīgāko spēlētāju. Baltijas līgas labāko spēlētāju balvas saņēma vairāki "RTU/Robežsardze/Jūrmala" spēlētāji: Roberts Kļaviņš, Oļegs Klopovs, Dmitrijs Špakovs. Par visas līgas vērtīgāko spēlētāju tika atzīts Timo Lehmušs no "Bigbank". Šosezon regulārajā čempionātā abas komandas bija aizvadījušas četrus duelus, visos pie panākumiem tiekot Tartu volejbolistiem. "Ezerzeme"/DU cīņā par bronzas godalgām ar 3-1 (22:25, 25:21, 25:19, 26:24) guva panākumu pār "Parnu". Teicamu sniegumu vīru cīņā rādīja vidusskolnieks Armands Rokjans, uzbrūkot ar 60 % efektivitāti. Pusfinālā "RTU Robežsardze"/"Jūrmala" ar 3-1 (25:19, 25:16, 23:25, 25:20) uzvarēja Daugavpils vienību, kamēr "Bigbank" komanda ar 3-0 (25:14, 25:19, 28:26) pārspēja "Parnu". Pēc septiņu gadu pārtraukuma Latvijas komandas izcīnīja medaļas, un turklāt sudraba un bronzas.

PAZIŅOJUMI

LATVIJA

Rīgas evaņģēliskā draudzē 12. martā plkst. 13klātienē un attālināti: Gavēņa laika trešās svētdienas (*Oculi*) dievkalpojums ar kafijas galdu un svētdienas skolu. **26. martā** plkst. 13 klātienē un attālināti: Gavēņa laika piektās svētdienas (*Judica*) dievkalpojums ar Sv. Vakarēdienu. **7. aprīlī** plkst. 18 **tikai attālināti: Lielās Piektdienas** svētbridis. **9. aprīlī** plkst. 13 klātienē un attālināti.

VĀCIJA

Hanoverā, Markus baznīcas draudzes namā *Hohenzollernstr. 54.* **5. martā** plkst. 14 dievkalpojums ar dievgaldu Kalpo diak. L. Urdze. Pēc dievkalpojuma pārrunas pie kafijas galda.

Libekā, Lorenca baznīcā. **18. martā** plkst. 14 dievkalpojums. Kalpo diak. L. Urdze, pie ērģelēm Liene Orinska.

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālruna!

PĒRK

Nopirkšu mežu ar zemi vai lauku viensētu Latvijā.
Tāl. +371 26157008.

MATISS KUKAINIS
ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM
ASV UN LATVIJĀ

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Valņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346